

בסייעתא דשמיא

אמונים

ויחי

דברות קודש מאת
כ"ק רבינו אב"ד שליט"א

יו"ט פסח

תשפ"ו | שנה ב'

יו"ל ע"י

מכון 'אמונים נצר' קאסאן

תוכן העניינים

יו"ט פסח

דברות קודש

שיחת קודש הכנה לספירה ראשונה - נעילת יו"ט ראשון של פסח תשפ"ה

ואף על פי שיתמהמה אחכה לו' מצות ספירת העומר להנחיל עבודת ההמתנה.....ה

'על מה אנחנו יושבים' א"א להשיג את עבודת הצפיה של בני' • 'מה העבודה הזאת לכם' תמיהת הבן הרשע על ההמתנה • 'חכה לו כי בא יבוא' הציפוי לגאולה בלי שום ספק • 'חושבנא לא אתאבד מיניה' המתנת מ"ט יום כהכנה למתן תורה • 'חבוקה ודבוקה בר' התחזקות בעבודת ה' אף קודם הגאולה

שיחת קודש לפני אמירת שירת הים - ליל שב"ק שביעי של פסח תשפ"ה

אלוקים ברוב חסדך' ההכרה שגם הדינים הם חסדים.....יד

'בשמחה רבה ואמרנו כולם' מעלת אמירת שירת הים • 'ביום ההוא אוּדך ה' כי אנפת ב' לעתיד יתגלה שכל הצרות היו לטובה • 'ויאמינו בדבריו ישירו תהלתו' בכח האמונה זוכים לומר שירה תמיד • 'מפי עליון לא תצא הרעות' הידיעה שאין רע יורד מלמעלה • 'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה' בעת גילוי האהבה מתברר שהכל לטובה • 'וביום השביעי חג לה' מעלת יום שביעי של פסח

רעוא דרעווין ונעילת החג שב"ק שביעי של פסח תשפ"ה

ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם' החיזוק מיציאת מצרים וקריעת ים סוף להיות עבדי ה' מתוך אמונה שלימה ומנוחת הנפש.....כא

'שירה חדשה שבחו גאולים' שירת הים על גאולת הדעת • 'זכר ליציאת מצרים' ההשפעה הנצחית של יציאת מצרים • 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה' ההתבוננות בבריאה מחיבת את האמונה • 'עבדי ה' ולא עבדי פרעה' תכלית יציאת מצרים להיות עבדי ה' • 'כאשר ציוונו ה' אלוך' עבודת ה' רק כדי לקיים רצון הש"ת * 'לישרי לב שמחה' השמחה הנשפעת בכח האמונה • 'אנו ובנינו משועבדים היינו' הטפשות בשעבוד הנורא לפלאפון

לקבלת הדברים הכל עיני הנלוין ניתן לפנות לפקס הנ"ל או לפל': 058-3294976	הי"ל ליו שבח אמריש נב" - קאסא בית שמש *** פקס: 02-5666.566
© כל הזכויות שמורות	

שיחות קודש

שיחת קודש לבהודי חבורת 'ויהי נועם' – חודה"מ פסח תשפ"ה

'ממדרגה למדרגה תעלנו' דרך העליה בעבודת ה' הנלמדת מעבודת ימי הספירה.. כט

פניני אמונים נצד

אמונה ובטחון בעת מלחמה לז

- אין לנו על מי להישען • לא המקלט מציל • רק אחר בהירות האמונה אפשר לדון בחובת ההשתדלות
- מלחמות אני עשיתי • אין חיוב השתדלות בחשש רחוק • קיום העולם בכח לימוד התורה של תשב"ר • מוחיית עמלק

פקודיך נצרת

אכילת חמץ במוצאי שביעי של פסח באמצע הסעודה שהתחילה מבעוד יום..... נג

- בירור סברת המג"א בטעם ההיתר • חמשה עינויים במוצאי יוה"כ לפני הבדלה • טענת המשנ"ב דהוי תרתי דסתרין כשאומר אה"כ יעלה ויבוא • מו"מ בטענת המשנ"ב • איסור אכילה לפני הבדלה • חיוב ברכה מחדש
- דוגמאות שונות של חלות ברכה על מה שאסור לאכול בשעת הברכה • חמץ גרע טפי דהוי כעפרא דארעא
- האם המג"א היקל רק באופן שהיה דעתו לכך

דברות קודש

שיחת קודש הכנה לספירה ראשונה
נעילת י"ט ראשון של פסח תשפ"ה

'זאף על פי שיתמהמה אחכה לו'

מצות ספירת העומר להנחיל עבודת ההמתנה

'על מה אנחנו יושבים' א"א להשיג את עבודת הצפיה של בני • 'מה העבודה הזאת לכם' תמיתה הבן הרשע על ההמתנה • 'חכה לו כי בא יבוא' הציפוי לגאולה בלי שום ספק • 'חושבנא לא אתאבד מיניה' המתנת מ"ט יום כהכנה למתן תורה • 'חבוקה ודבוקה בר' התחזקות בעבודת ה' אף קודם הגאולה

להיות בארעא דישראל, ושיתגלה אלינו מלך מלכי המלכים לגאלנו בכבודו ובעצמו כמו בימים ההם בעת יציאת מצרים. אבל לדאבוננו לעת עתה עדיין לא זכינו לזה, ועל כן עלינו להתבונן מה תפקידו של איש יהודי בעת כזה, כאשר אנו כבר אלף תשע מאות חמישים ושבע שנים שרויים בגלות המר הזה ומצפים ומייחלים על דבר מסויים, שעדיין לא בא ולא השגנו אותו.

יתכן שהחיווק לזה טמון ונעוץ בפנימיות טעם המצוה הגדולה של ספירת העומר, שאנו כעת מכינים את עצמנו אליה, והיא המצוה הארוכה ביותר מכל

עומדים אנו לאחר שערכנו את סדר הפסח כהלכתו ככל משפטו וחוקתו, וכל אחד מבני ישראל ערך את הסדר לפי האופן והנוסח וההשגות שלו, וכל כך ייחלנו וקיווינו שבליל השימורים הזה שהקדוש ברוך הוא היה שומר ומצפה לקיים הבטחתו לאברהם אבינו להוציא את בני ישראל מארץ מצרים, והוא הלילה המשומר ובא לגאולה לדורות מששת ימי בראשית (י"ה יא), שכימי צאתנו מארץ מצרים בימים ההם כן יראנו נפלאות גם בזמן הזה, וצמאה וכמהה נפשנו וייחלנו וציפינו בכליון עינים אולי נזכה בהאי שתא

תרי"ג המצוות שנמשכת במשך זמן של מ"ט ימים, וכעת במוצאי יו"ט הראשון של פסח אנו נכנסים למצב של התעסקות במצוה שנקיים מ"ט ימים מידי יום ביומו, ואולי יש בזה איזה חיזוק לבני ישראל לאחר היום הראשון של יו"ט כאשר עדיין לא נושענו.

ביאור הענין יובן בהקדים דברי מרן החתם סופר (דקשות לפסח דף נ"ט ע"א ד"ה קטע מה סוף אומר), שמבאר בדבריו יסוד גדול ונפלא. שהנה פסק הרמב"ם (ענינים פ"א סי' ט"ז) שאסור הארון לומר לעבד עברי 'עדור תחת הגפנים עד שאבוא', אפילו אם יחזור לאחר כמה דקות אבל לא אמר לעבד מתי הוא יחזור, מפני שזוהי עבודה שאין לה קצבה, אבל אם נותן לו קצבה מותר אפילו לומר לו עדור שעה או אפילו כמה שעות, כי מאחר שנותן לו קצבה הרי הוא יודע מתי יתחיל ומתי יסיים, וכך לא תהיה תוחלת ממושכה מחלה לב (תורת מהניס פרשת צ"ה).

ומבאר החתם סופר במתק לשונו טעם הדבר: 'ואולי נאסר זה בעבד עברי משום דכתיב (ויקרא ט"ו ט"ז) 'כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם', ולכן אין מהראוי שנעבוד איש ברעהו מאומה בעבודה המיוחדת לעבוד בוראינו ית"ש, כי זה כל פרי מעללינו שאנו יושבים ומצפים ישועת ה' ואין אנו יודעים עד מתי קץ הפלאות'.

דבר גדול למדנו כאן, כי אנו בני ישראל מצוינים ומיוחדים במידת ההמתנה והייחול, זוהי עבודה המיוחדת רק לבני ישראל שיכולים להמתין ולצפות לדבר שהוא בלי קצבה, מבלי לדעת אימתי יהיה הגמר והתכלית של ההמתנה הזאת, כי הרי ברגע זה שאנו עומדים בו כעת אין אנו יודעים מתי תבוא הישועה, ואין לנו מי שיכול להבטיח לנו שבעוד כמה שנים אכן נעמוד במוצאי יו"ט הראשון יחד עם משיח צדקנו, ואם כן מה נעשה או כאשר ניווכח לראות שאכן עדיין לא נושענו ח"ו, נמשך בעבודה הקדושה של יושב ומצפה להמתין ולייחל, 'כי זה כל פרי מעללינו'.

ועוד אומר החתם סופר: 'גם שכר המיועד לעולם הבא איכותו ומהותו ותוארו, ומכל מקום אנו מאמינים ובוחסים בשמו הגדול'. היינו שאת השכר על כל מעשי המצוות בעולם הזה נקבל רק בעולם הבא, וכי ישאלך בנך היניק והכים איזה שכר נקבל בעולם הבא, אף אתה אמור לו, אין אנו יודעים מה נקבל על מצוותינו עד בואנו שמה. וידיעה זו מנחילים לו מיד בכניסתו לעולם, כי מהרגע הראשון שפותח את עיניו ומוציא את עצמו בעולם הזה צריך לומר ולהודיע לו כי כאן בעולם הזה ממתנים ומצפים! ואם אתה מוכן ויש לך סבלנות להמתין - הרי אתה כלי מוכשר להיות נכלל בכלל ישראל ולהיות נמנה על העם הנבחר, אבל מי שאין לו סבלנות להמתין

הסבר המניח את הדעת מה הטעם שאנו עדיין מייחלים ומצפים לביאת הגאולה, אבל האמת לאמיתו הוא, שאיננו צריכים הסברים וביאורים על טעם ההמתנה, כי מאחר שאמר הקדוש ברוך הוא 'עבדי הם' נעשה זה חלק ממצייאות איש מישראל שיכול להמתין ולייחל לגאולה אפילו שהוא דבר שאין לו קצבה, ואומר לנו החתם סופר שעבודה קדושה זו אי אפשר ואסור לעבוד בו בין עבד עברי לאדונו.

על פי יסוד זה ממשיך החתם סופר לבאר את מאמר חז"ל (סו"ט ט"ז ע"ב) בשעה שהחכם יושב ודורש והעם שומעים הקדוש ברוך הוא מוחל עוונותיהם של ישראל, ולבאורה יש לדקדק, מה הטעם לזה שמקבלים מתנה נשגבה כזאת של מחילת וכפרת עוונות בשביל מצוה קלה כזאת, ועוד צריך להבין את הייתור לשון 'והעם שומעים', וכי למי ידרוש הדורש אם לא ישמעו עם ה' אלה, ובודאי שצריך ישמעו העם את דברי החכם. ומבאר החתם סופר שהנה אמרו חז"ל (מנח"מ ט"ז) בא חבוק והעמידן על אחת צדיק באמונתו יחיה, כי המאמין בה' כיפר לו כל עוונותיו, וזאת כל פרי המתרגל בעבודת האמונה להיות יושב ומצפה, יושבים ואינם יודעים על מה, להתרגל בעיקר האמונה כנ"ל להיות יושב ודומם בעולם הזה. והנה החכם המאריך בדורש חריפות ופולחן והעם עמא דארעא שומעין ואינם מבינים, רק שומעין

ולייחל אין מקומו אתנו, כי כל הקיום והתקווה של איש ישראל הוא רק על ידי כח ההמתנה.

'על מה אנחנו יושבים'

א"א להשיג את עבודת הצפיה של בני"

אי אפשר להשיג דבר זה ולרדת לסוף דעתם של אנשים הממתנים ומצפים אלף תשע מאות חמישים ושבע שנים שנה לדבר מסוים שעדיין לא השיגוהו, ומכל מקום הם אינם מפסיקים להמתין ולצפות אליו. הבה ונשאל את היהודי היקר הזה המצפה, הרי אתה מוחזק לאדם מן השורה ובר דעת ששכל וחכמה לך בקודקודך, אם כן הסבר לי מה הסברא שדבר שלא עלה ולא בא ולא הגיע במשך אלף תשע מאות חמישים ושבע שנים שנה, הנה אתה מאמין ובוטח ומקווה שבא יבוא ברינה בשנה האלף תשע מאות חמישים ושמונה, וכי מה מעלתה של השנה הנוספת על פני כל מאות השנים שקדמו לה שבה דווקא תבוא הישועה שאתה כה מייחל לה??

אף אתה הקהה את שיניו ותשיב לו כאוולתו, אכן אתה יכול לחשבני ולהחליט עלי שאני שוטה וחסר דעה עם דעות מיושנות, שנשאר תקוע בדעותיו הקודמות מבלי להבין ולראות את המציאות המרה ולהשלים עם המציאות הזאת, ואכן אליבא דאמת על פי שכל והגיון כן הוא וצדקו דבריו, כי אין לזה

התינוקות לומר 'מ'ואשט זיך די הענט און מ'זאגט נישט א ברכה על נטילת ידים, ווייל מ'גייט נאך נישט עסן די סעודה, ואתמול בעת עריכת הסדר שאלתי את הילדים באמרום זאת, וכי למה אכן עדיין אין אנו אוכלים את הסעודה כעת?? והחתם סופר ממעיים לנו את ההסבר, שהמעם הוא כי צריכים ללמוד ולהתרגל להמתין. אבל אני כל כך רעב וחפיץ כבר לאכול!! אכן אתה צודק, אבל כעת כליל פסח העבודה היא ללמוד להמתין. ויהודי שלא למד היאך להמתין רחמנות גדולה עליו, כי לא יהיו לו הכחות הנפש לעמוד בנסיון הציפוי והקיווי לגאולה ולא להתייאש, וחז"ל באו ללמדנו אורחות חיים וכליל קדוש זה תיקנו לדרות ולאחר את התחלת הסעודה לזמן מאוחר יותר, כדי ללמד את התינוקות להתרגל להמתין.

אבל בן הרשע שכבר ממתין כל כך בכליון עינים למאכלי הפסח הערבים לחיבו, ואינו יכול להתאפק מאכילת הכרעמזולע'ך וכדומה, הרי הוא שואל 'מה העבודה הזאת לכם', מה הוא

קול הברה וממתנים ומצפים עד גמרו, ואז יתחיל לדרוש באגדה, כי מורגלים בעבודת ה' האמונה ובטחון. והוא ההיפך מבני אפרים 'נושקין רומי קשת הפכו ביום קרב', שדרשו חז"ל (מונא צרטיי סלס עמ ט) שהיו ממהרים על הקץ ואכן נהרגו על ידי יושבי פלשת (עיין רש"י שנות טו יד), מה כתיב אחריו 'לא שמרו ברית אלקים ובתורתו מאנו ללכת', שעל ידי זה גרמו לכפור בה' מכל וכל, ויצא מהם ירבעם דעליו קאי כל הפרשה כידוע. ולכן כשהכם יושב ודורש, יושב לשון עכבה, והעם עמא דארעא שומעין, הקדוש ברוך הוא מוחל עוונותיהם כנ"ל."

'מה העבודה הזאת לכם'

תמיהת הבן הרשע על ההמתנה

מוסיף החתם סופר: 'זעל זה הרמזו הישמו סימנים רבים לתינוקות כלילה הזה, להרגילם בזאת העבודה, להיותם יושבים ומצפים על השולחן ואין אוכלין עד גמר כל הסדר של פסח להרגילם בעבודה הנ"ל. בסימן 'ורחין' רגילים

א. זכרתי שמורי ורבי מרן הגה"ק בעל שבט הלוי זצ"ל [שהיום ביו"ט הראשון היה יומ"ד דילית], בשנותיו האחרונות היה אומר את דרשות שבת שבוה ושבת הגדול ביום חמישי שלפני שבת כדי שישמעו את קולו, ותמיד היה מתחיל את הדרשה בכך, שהאמת שאסור לשנות כי זמן הדרשה הוא בשבת, אבל בלית ברירה לתועלת הציבור הסכים להקדים ליום חמישי. וסדר הדרשה היה שג' רבעי השעה הראשונה היה חלק הפלפול, וג' רבעי השעה השנית היה חלק הדרוש, כך היה לפי זכרוננו, והתלמידים מעידים שבשנים קודמות היה נחלק לשעה ושעה. והיה פלא, שחלק הפלפול היה אומר בעמידה וחלק הדרוש והאגדה היה אומר בישיבה, ואיני יודע הטעם לכך, וממש בשנים האחרונות ישב במשך כל הדרשה. והנה בחלק הפלפול לא היו כל השומעים מסוגלים להחזיק ראשם ולהבין את כל מהלך העניינים, כי בין הציבור גם אנשים פשוטים יותר שלא השיגו כל העמקות, אבל מכל מקום ישבו והמתינו מתי יגיע לחלק הדרוש ואז יהיה על פי הבנתם, וכדברי החתם סופר שעד בא העת של הדרוש הרי הוא יושב ומצפה.

וכי מה תועלת לו ית"ש בהמתנה זו. אבל הקדוש ברוך הוא היה חפץ להכניס את בני ישראל בעבודה קדושה זו של ההמתנה, ואמר לו הקדוש ברוך הוא אם אינך יכול להמתין לא תוכל לצאת ממצרים, כי כל זכות היציאה הוא בזכות הייחול וההמתנה כנ"ל. ועוד בא יבוא זמן ועת שנצטרך להמתין ולייחל במשך אלף תשע מאות חמישים ושבע שנים, וקורא הדורות מראש צפה שעל ידי עבודה קדושה זו של הייחול וההמתנה, בניו אהוביו בני ישראל יהיה בכחם ויכולתם להביא לפניו נחת רוח זה.

בח זה השריש הקדוש ברוך הוא בכל מהלך ימי חייו של היהודי משעת לידתו, כי כאשר נולד לאדם בן זכר ויש עליו מצות מילה, נצטווה שימתין עד שיהיה בן שמונת ימים ואז יהיה מצווה למולו ולא קודם, ואע"פ שהשתוקקותו לקיים מצות מילה הוא גדול ונשגב עד מאוד, וכבר אין מעצור ברוחו לכלוא את עצמו מרוב ההתלהבות לקיום המצוה, אבל הקדוש ברוך הוא חפץ לזכות את ישראל ולהנחיל להם מתנת ההמתנה. ואם תימצי לומר שאי אפשר למול תינוק בן יומו מחמת הסכנה, הרי אין זה כן, שהרי מצינו (שם קלה:) שבמקנת כסף שהוא עבד עברי הקניו לו שילד בן זכר, אמרה התורה שאפשר למולו ביום היוולדו, הרי שיש אופן של מילה בתינוק בן יומו, ועל כרחך שכוונה מיוחדת יש לו להקדוש

מעם ההמתנה ודהיית התחלת הסעודה, הרי נטלו ידיים ומה באמת המעם 'אז מ'מאכט נישט א ברכה און מ'נייש נאך נישט עסן די סעודה', ובלשונו של החתם סופר: 'אכן הרשע הזה אין יכול לסבול סבל ההמתנה, לכן שואל לזה האריכות העבודה הזאת למה לכם כל כך להאריך וכבר הגיע זמן האכילה. לכן משיבין לו 'בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים', בזכות ציפתי לישועה ולא מהרתי הקין כבני אפרים, ובזכות שלא דחקתי את הקין ולא הייתי חכם ממחר על כן אני עומד כאן, כי אילו היה הרשע זה שם לא היה ננאל, אלא היה יוצא לנפשו כבני אפרים והיה נדחה מהנאולה על ידי חוסר סבלנותו. וזהו העבודה הקדושה שנתייחדה לנו בני ישראל, וזה הוא הדורון והמתנה שאנו נותנים להקדוש ברוך הוא, שאנו מצפים ומייחלים לישועתו מבלי להתייאש ולהרפות מעבודת הייחול.

אפשר לומר שזה היה מעם הציווי לבני ישראל במצרים שקרבן פסח יהיה מקחו מבעשור, והשה יהיה שרוי בבית הישראל ד' ימים, ובכל יום בני ישראל ישאלו 'נו? כבר אפשר לשהוט ולצלול את הקרבן פסח?' וישב משה רבינו 'עדיין לא, בעת צריך להמתין עד שיצווה ה"'. והדבר היה לפלא גדול בעיני העם, וכי מה הענין שהשה כבר נמצא ברשותי ואין אני רשאי יכול לקיים בו המצוה ברגע זה,

בכל רגע ורגע, ולזה משמע שאיבא חיוב לצפות יותר מחשיבות ספק'.

זבדרכו של רבי משה מביא ראיה לדבריו: 'דהא למ"ד שריב"ז סובר שבליבא מקדש האיר מזרח מתיר (מנחוט סת.) ובשביל מהרהר יבנה ביהמ"ק אף שהוא רק בשלא נבנה עד חמיסר, נאסר יום הינף בזלו, ואם היה זה רק בחשיבות ספק, והוא גם רק ספק קטן, לא היה שייך למוגזר ולאסור בחדש כל יום הינף. אלא הוא משום החיוב בכל יום ויום לצפות בעין וודאי שיבוא היום, וממילא כשיבוא חמיסר הרי יהיה החיוב לצפות בעין וודאי על כל שעה ושעה שיבנה, שלכן שייך לגזור'. מחדד לנו רבי משה את אופן הצפייה לביאת המשיח, שצריך להיות באמונה במאת האחוזים שאכן בא יבוא, ואין שום צד ספק פן ואולי לא יבוא, שאז נמצאת האמונה חסרה ואינה אמיתית בשלמות.

התפעלות גדולה היתה מנת חלקי, כאשר ניגש אלי אברך חסיד ויזניץ ביום ח' ניסן ערב יומ"ד של חרה"ק האמרי חיים זצ"ל בשאלה, אם כדאי לילך להשתטח על הציון של האמרי חיים ביום ט' ניסן, כי אם יבוא משיח צדקנו הרי יהיה טמא מת ולא יוכל להקריב קרבן פסח, ואם לא ילך יתכן שיום ט' ניסן כבר יהיה היום השלישי מספק, ובאותו יום יזו עליו הזאת שלישי, ולאחר ד' ימים יזו עליו

ברוך הוא בכל תינוק להמתין עד שמונה ימים, כדי שהתינוק בהכנסו להיות נכלל בכלל ישראל על ידי בריתו של אברהם אבינו, יתרגל ויתחנך בעבודת הקודש של ההמתנה והייחול.

'חכה לו כי בא יבוא'

הציפוי לגאולה בלי שום ספק

מזבא בשו"ת אגרות משה (א"ח מ"ה ס"ח) מהגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, שהוא היה יהודי שבער בקרבו הציפוי והייחול לגאולה השלמה, ור' משה כתב תשובה נפלאה לבן אחיו הגאון ר' יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל, וכתבו ביום י"א ניסן תשל"ט, ובה כתב לו: 'כולכם תעמדו על הברכה להג בשר ושמה מאור, וגם שנוכה בו עם כל ישראל לגאולה אשר אנחנו מצפים ומחכים תמיד, וגם לבנין בית הבחירה. ונקיים גם מצוות פסח, אף אם כטומאה, כי כ"א ניסן כבר אי אפשר להקריבו בטוהרה, ובששת ימים עוד לקיים ראיה וחינה ושמחה בשלמים. ובנבואת מלאכי (ג. ב) 'אשר פתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים', אשר יש לפרש, אף בשליבא רמו, דהרי עברו כל הקצים שאמרו אף גדולי עולם, ואם בן בכל יום שיבוא הוא פתאום. שהרי לא ידוע שום טעם על עדיפות היום מהקודמים, שלכן מצד אמונתנו המהורה יבול לבוא

'חושבנא לא אתאבד מיניה'

המתנת מ"ט יום כהכנה למתן תורה

הנא הדבר אשר דיבר ולימד אותנו מן החתם סופר, שחשיבות בני ישראל הוא במידת הסבלנות, והקדוש ברוך הוא הוציאנו מתחת סבלות מצרים, ואנו סובלים את עול הגלות ברדיפות ועינינו קשים וצרות שונות במשך מאות שנות הגלות, ובהם היה האיש היהודי לחוכא ושלולא בעיני הגויים במה שמאמין ומצפה שיבוא יום ויבוא איזה משיח לגאולו ולפטרו מהצרות, והם צחקו עליו שהכל דמיונות וחלומות ולעולם לא יהיה כן. ועם כל זאת במשך כל שנות הגלות בני ישראל עמדו כצור חלמיש איתנים ותקיפים בדעתם כחומה בצורה, ולא נתפעלו מהלעג והקלס של הגויים, ומכל אלו שניסו לקרר את האמונה המהורה הזאת, אלא המשיכו להתחזק ולהאמין בכל תוקף ועוז בביאת המשיח, ואף על פי שהוא מתמהמה עם כל זאת מחכים לו בכל יום שיבוא, כי זאת היא העבודה המיוחדת של בני ישראל שיש להם הכח להמתין ולצפות מבלי קצבה.

מערתה יש לומר שאחד מהזמנים שבני ישראל מצפים ומייחלים הוא בעבודת ספירת העומר, כי לאחר יציאת מצרים שהתכלית הוא כמו שאמר הקדוש ברוך הוא למשה רבינו (שמות ג' צ) 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על

הזאת שביעי ויהיה מהור להקריב קרבן פסח במהרה, מה שאין כן אם ודאי ישמא למת ביום ט' ניסן יתחיל רק באותו יום את הספירה, וביום י"ד ניסן יהיה היום השישי ולא יוכל להוות הזאת שביעי ולהקריב קרבן פסח.

ואני השבתי לו שהגם שיש סברא לומר שרק הטומאה למת עצמו מצריך הזאת שלישי ושביעי, ואת זה יכול לדעת אם היה בשבוע האחרון בסביבות מת עצמו, אבל להלכה למעשה פסק הרמב"ם (טומאת מת פ"ה ה"ג) ממה שנאמר (נמדני יט טז) 'בחלל חרב או במת' שמפי השמועה למדו שהחרב כמת (עיין פסחים עט. מולין ג. ועוד) והוא הדין לשאר כלים בין כלי מתכות בין כלי שטף ובגדים, לפי דעת הרמב"ם יתכן שיש לו איזה כלי מתכות שהוא ספק שמא היה במגע באוהל המת וכדומה, וממילא אי אפשר לדעת בוודאות שלא נגע בדבר המטמא עד שבוע קודם פסח ולא יפסיד כלום מלעלות על ציונו הקדוש. אבל לגופו של ענין היתה לי התרגשות רבה מעצם השאלה והחשבון, שאיש יהודי חי עם האמונה המהורה והאמיתית בשלמות, שיתכן שעד פסח יבוא משיח צדקנו ונקריב קרבן פסח, וכמו שפסק רבי משה הנ"ל שצריך לחיות עם ידיעה וודאית במאת האחוזים שעד פסח יבוא משיח.

שההבטחה של ביאת המשיח אינו תנאי במצב היהדות של בני ישראל, כי לו יציור שחם וחלילה יבוא השעה האחרונה של אלף השישי ועדיין לא ניושע נהרי כבר לא כל כך רחוק מאתנו זמן זה, כי נשאר לנו רק מאתיים וחמשי עשרה שנה עד לגמר האלף השישי, ואז בלו כל הקיצין לכל הדעות, וכי איזה פנים יהיה לנו בני ישראל ובאיזה פנים נתראה לכל בני העולם, הרי אפשר לדמות בעצמנו מה יכתבו עלינו בכל הכתבי עת, הנה העם החסר דעה שבמשך אלפי שנים המתינו וציפו לדבר שמעולם לא בא להם, והעבירו את כל חייהם בדמיונות וחלומות על דבר שיבוא להם, והנה נגמר הזמן ולא בא.

אומר לנו העטרת צבי, שאף בזמן ההוא יש לדעת כי כל טענות אלו הם בגדר 'לא אמר כלום' ואין נוגע לנו שום דבר ממה שיאמרו עלינו, ואף שיהיה נראה בעיני בשר שהקדוש ברוך הוא לא קיים את הבטחתו, אבל וכי הוא מחוייב לנו איזה דבר?? וכי משא ומתן היה לנו עמו וחתמנו אתו כתב התחייבות שצריך לעמוד בהבטחתו?? וגם בדברי החתם סופר (שו"ט יו"ד סי' שנו ד"ה אך, וע"ע דרשות לשטעות דף רל טע"ג) מבואר כעין דברים אלו, שהי"ג עיקרים אינם תנאי ביהדותנו.

אנו צריכים לשמור על התרי"ג מצוות ולהיות יהודים ללא שום תנאי כלל,

ההר הזה' לקבל את התורה על הר סיני, אבל כאן בא הקדוש ברוך הוא ומלמד אותנו שעדיין הדרך ארוכה, וצריך לספור מ"ט ימים שבהם נמתין ונצפה מתי יבוא היום המיוחל והמקווה לבוא לתורה לעולם לעליונים ולתחתונים, ובמשך ז' שבועות של ספירת העומר מתלמדים שוב להמתין.

ממילא כעת שאנו עומדים לאחר ליל הסדר ועדיין לא נושענו, וזהו שברון לב והרגשה כבדה, עם כל זה אנו לומדים להמשיך ולהמתין, ועם כל גודל ההשתוקקות וההתלהבות לקבל את התורה - שאכן הקדוש ברוך הוא שמח מאוד בהשתוקקות זו - אבל עוד יותר יש לו נחת רוח במה שהיהודי ממתין ומצפה. הגם שבדרך כלל אין רגילים לשמוע ממני סגנון דיבורים כאלו שכעבור יום טוב אנו נמצאים בהרגשת שברון לב ודכאות רוח, אבל בשנה זו אנו מדברים בנוסח אחר, ובשנה זו אנו מתחזקים בעבודה הקדושה של המתנה וייחול, ואנו מוכנים ומוזמנים לעבוד את ה' בעבודה הקדושה הזו להמתין.

'חבוקה ודבוקה בך'
התחזקות בעבודת ה' אף קודם הגאולה

הרה"ק בעל עטרת צבי מוידיתשוב זי"ע (פרשת שמות 97 י.) כתב דבר נורא,

ומיד לימצי מהור להאי יומא לקבל את התורה הקדושה, ומה הענין לסחוב את הזמן ולהרחיק כל כך את יום מתן תורתנו מזמן היציאה ממצרים, אלא שבמ"ט ימים אלו נקנה בנפשנו רכוש גדול וקנין נצח של עבודת ההמתנה והייחול.

אין שום ספק שכל העבודות של בני ישראל עשו רושם רב למעלה בשמי מעל, ובוודאי אנו קרובים יותר אל הגאולה ממה שהיינו ביום האתמול, כי בכל יום אנו מתקרבים יותר ויותר, ואנו נמשך בעבודה קדושה זו של המתנה וייחול עדי נוכח שיתגלה מלכותו עלינו, ואז נראה בעיני בשר כל התכלית ומה פעלנו במשך כל ימי הגלות, ולאזיה צורך היה צריך להיות הכל דוקא באופן זה ולא היה שייך שיהיה באופן אחר, ועל כל רגע של ייחול וקיווי נוכח לשכר העתיד בעולם הבא. והי רצון שנזכה להכין עצמנו בהכנה הראויה ליום קבלת התורה, ובוודאי ה' אלקיני לא יעזבנו ולא יששנו, וישפיע עלינו חיי בני ומוזני רוויחי וכל ההשפעות הטובות, ויבטל מעלינו כל כחות הרע שנוכל להיות עבדי ה' בראוי, ובקרוב נזכה לראות את הגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

ואפילו רגע אחד קודם ביום האלף השישי לא יהיה לנו את האפשרות לגנוז את הזקן או להשליך את הכיפה או לחלל שבת ח"ו, ואף איסור נמור יש בזה, והמענה שיש לך על הקדוש ברוך הוא אינה פוטרת ממך את קיום המצוות, כי אנו יהודים לא בשביל קבלת השכר בעולם הבא או ביאת המשיח, אלא משום שהקדוש ברוך הוא בחר בנו וקיבלנו עלינו עול מלכות שמים. ואם תאמר הרי זה ביזוי בזיונות שנתגאינו עם אבינו הגדול שבשמים, וסמכנו על כל הכמתיות, אכן זה אמת ויציב, אבל אין זה סיבה לוותר אפילו על הציו של אחד ממנהגי ישראל, אנחנו נמשיך בדרך התורה והשי"ת כבר יודע מה הוא עושה.

על יסוד זה אבותינו ואבות אבותינו בכל הדורות עד אברהם אבינו מסרו נפשם והושלכו לכבשן האש למען קדושת שמו יתברך, וזו היא העבודה של ההמתנה והייחול בלי קצבה. ואפילו ברגע הראשון שלאחר הזמן של אלף השישי גם נמשיך ונמתין ונייחל, ואין אנו צריכים לדעת על מה אנו ממתנים. עבודה קדושה זו אנו משריישים ומחדירים בקרבנו על ידי המצוה של ספירת העומר, כי בוודאי היה יותר רצוי ומקובל עלינו לספור שבוע אחד

שיחת קודש לפני אמירת שירת הים ליל שב"ק שביעי של פסח ותשפ"ה

'אלוקים ברוב חסדך'

ההכרה שגם הדינים הם חסדים

'בשמחה רבה ואמרו כולם' מעלת אמירת שירת הים * 'ביום ההוא אודך ה' כי אנת בי' לעתיד יתגלה שכל הצרות היו לטובה * 'ויאמינו בדבריו ישירו תהלתו' בכח האמונה זוכים לומר שירה תמיד * 'מפי עליון לא תצא הרעות' הידיעה שאין רע יורד מלמעלה * 'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה' בעת גילוי האהבה מתברר שהכל לטובה * 'וביום השביעי חג לה' מעלת יום שביעי של פסח

איש כמוני, וזה נותן לנו קצת הבנה בגודל הסודות והעניינים הרמוזים בשירה הזאת.

ובל זה מתעורר בזמן הזה על ידי אמירתנו את השירה בשמחה ובהודאה, עם התקשרות ועל דעת אנשי הדור דעה הקדושים, שאמרו אז את השירה כאיש אחד בלב אחד בדביקות נפלאה, עד כדי שנפסקה מהם גזירת המיתה שננזרה על אדם הראשון, וכמו שביאר הר"ק מבארדיטשוב ז"ע (קדושם לוי פרשת שלח ד"ה א"י הא דאמר) שממעם זה יכלו בני ישראל לומר 'ה' ימלוך לעולם ועד' (שמות טו יט), אף שאמרו חז"ל (בר"כ א יג, ועי' מל"ג:) שאסור לומר 'לה' עולה' אלא 'עולה לה'', ופירשו המפרשים (שלה"ק מס' פסחים מנח עשירי דרוש א א אות רנו) שחוששים שמא

'בשמחה רבה ואמרו כולם'

מעלת אמירת שירת הים

עומדים אנו לומר כעת את שירת הים לזכר מה שאמרו בני ישראל בליל שביעי של פסח, אשר יחד כולם הודו והמליכו ואמרו בשמחה רבה שיר ושבח להשי"ת שקרע לנו את הים וגילה לעין כל את חיבתו הגדולה לבני ישראל עם קרובו. ונוראים הם דבריו של השל"ה הק' ז"ע (סידור השל"ה ד"ה אז ישר) שכתב בזה"ל: 'באתי להקדים ולהודיע, כי לבאר דברי השירה הזאת, מי הוא זה ואי זה הוא אשר מלאו ליבו, אילו היו כל השמים יריעות קלף וכל הימים דיו וכל הקנים קולמוסים, אין די בהם לבאר חלק אחד מאלף אלפי אלפים רבואות משירה הזאת, ומה גם

דברי הגמרא שם שלא בעולם הזה העולם הבא, שבעולם הזה על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת, ואילו העולם הבא 'כולו הטוב והמטיב'. ולכאורה קשה, שעיקר החילוק הוא שבעוה"ב לא יהיו רעות כלל ורק לכן לא יהיה בו דיין האמת, וגם שם על בשורות רעות - אם יהיו - יברכו דיין האמת, ומאי שנא.

זכותב ליישב שם בזה הלשון: 'דכתיב (ישעיה י"ז ב) 'אודך כי אנפת בי', לפי שמעליין לא תצא הרעות ואין דבר רע בא מחקב"ה והכל הוא למוצה, ואפילו הפרעניות שבא על האדם אינו רעה אבל מוצה, לזכך אותו ולהכניע יצר הרע ולטהר הנשמה שיזכה לעולם שכולו טוב, אלא שהאדם בעולם הזה אינו מבין הדבר לאשורו ונדמה בעיניו כאילו הוא רעה. כמו החולה שעושין לו תחבושת ויש לו יסורים והחולה השומה צועק להסיר התחבושת, אבל החכם סובל בשמחה, וכן הוא יסורי הרשעים הם תחבושת. אמנם אחר מותו שרואה ומבין הטוב האמיתי, וכמו בן לעתיד לבוא בשנובה לזה במהרה, נאמר 'ביום ההוא אודך כי אנפת בי', שנתן הודאה לשעבר על שנתאנה בו הקדוש ברוך הוא לפי שעה להטיבו באחריתו'.

בזה פירש שם את דברי הגמרא, שרק כאן בזה העולם מברכים על בשורות

ימות אחר שיאמר תיבת 'לה' ונמצא אומר שם שמים לבטלה, אבל 'גבי שירה פסקה וזהמתן והיו בני חורין ממלאך המוות', עבד"ק.

'ביום ההוא אודך ה' כי אנפת בי'
לעתיד יתגלה שכל הצרות היו לטובה

בשן"ת הלכות קמנות (מ"א סי' קפח) מקשה למה מגילת שיר השירים ושהנהגה לאמרה בחג הפסח כמו שכתב הרמ"א (או"ח סי' ט"ז) אינה נכתבת אריח על גבי לבנה כשאר כל השירות (מגילה טז). ומתריץ תירוץ נפלא, שהרי אמרו חז"ל (ירמ' פ"ג מ"ה) 'כל כתובים קודש ושיר השירים קודש קדשים', כיון שספר שיר השירים מדבר כולו על האהבה העצומה והנשגבה שאוהב השי"ת את עמו ישראל וכן על אהבת ישראל לאביהם שבשמים, שמים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה והיא בוערת בשלהבת קה, וממילא בשירה כזאת לא שייך שיהיה שום רווח והפסק כי האהבה היא תמידית ונצחית, ולכן כתובה ברציפות ובלי רווחים, ונבוא לבאר בעז"ה את עומק דבריו הנפלאים.

נודעים הם דברי הצ"ח במסכת פסחים (ק"ז ג' ד"ה העולם הזה) שכתב מה ששמע בילדותו 'מהמנוח הרב החסיד המוכיח הגדול המפורסם מוה"ר אפרים ריישר וצלה"ה מגיד דק"ק בראד' לבאר את

מעשה לא נוכל להשיג שזה חסד ורחמים, ולכן משבחים על החסדים עוד קודם לכן.

ויתכן לומר שממעם זה מצינו בקרבן תודה שמביא המקריב שלושים לחמי מצה ועשר לחמי חמין (לכה נשי וקלא ז י"ד"ה ס"ב על), כדי לשתף ולאחד בעת הזמן של נתינת התורה והשבח להשי"ת גם את המצבים הירודים הרמוזים בחמין ולא רק את בחינת המצה של הזמנים הגבוהים, כי בזמן נעלה ונשגב של הקרבת קרבן התודה משיג האדם שגם מה שנראה כצרה הוא חסד גמור ועליו להודות על זה.

הצדיקים הקדושים וכי הראות השבילו לדעת ולזכור תמיד שגם הצרה היא טובה עצומה, וגם כאשר הרבה הרפתקאי עדי עליהו, זכרו בכל מצב שטובא גניו בנווייהו ושמחו בכל מה שהביא הקדוש ברוך הוא עליהם. וכנודע (מורט הרמ"ז הגמ"ס עמ' מעג) מה שאמר הרה"ק הרבי ר' זושא ז"ע למי ששאל אותו היאך אפשר לקיים את מאמר חז"ל (גלטמ נד). שיש לברך על הרעה כשם שמברכים על הטובה, וענה הוא ז"ל שאינו יודע מהם 'רעות' באשר מעולם לא היה לו דבר רע, זאת על אף שהיה עני מרוד ומסובל בייסורים קשים ל"ע.

יִצְחָק להתחזק בזה בכל הכחות ולשנן תמיד שהכל לטובה גם כשלא רואים בחוש את הטובה, וכמה שמחה ומנוחה יש

רעות דיין האמת, כי נדמה לנו בעיני בשר שזוהו רעה ולא טובה, אבל בעולם הבא, שאז יתברר לנו למפרע שהכל היה טובה וברכה נפלאה, אזי נברך על הכל - ואף על מה שנקרא כאן רעה - ברוך הטוב והמטיב. והדברים האלו צריכים ללוות את האדם בכל זמן ועת, וכהיום כשאנו נמצאים ביום טוב של האמונה הזמן גרמא להתחזק בזה ולקחת את החיווק הלזה לכל הימים הבאים, לזכור ולשנן שמפי עליון לא תצא הרעה, וגם כשנדמה לעיני האדם שמתרגשת עליו צרה ועת קושי, יתחזק ויזכור שהכל לטובתו הנצחית מהאב הרחמן.

'ויאמינו בדבריו ישירו תהלתו'

בכח האמונה זוכים לומר שירה תמיד

אבן בזה העולם קשה עד מאוד להכיר בזה תמיד, וכדברי הצ"ח שרק כאן יש בחינה של דיין האמת, ולא תמיד יכול האדם להתבונן בזה ולהחזיר לנפשו את 'מנוחת נפש הבוטח' ולשון החובות הלבבות (שער הנטחון פרק ה). וכמו שפירש בזה הרה"ק הרר"ב ממעוז'בזו' ז"ע (צנינא דנהולא הגמ"ס עמ' סו) את נוסח הזמר שאומרים בליל שב"ק 'מודה אני לפניך ה' או"א על כל החסד אשר עשית עימדי ואשר אתה עתיד לעשות עימי', שממעם זה מודים כבר כעת גם על הלבא, כיון שחוששים שמא בשעת

עשה של 'וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוֹקֶיךָ מִיִּסְרֶךָ' (דברים טו ט), וזה לשונו הבהיר: 'מצוות עשה לצדק את הדין על כל המאורע שנאמר (דברים טו ט) 'וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוֹקֶיךָ מִיִּסְרֶךָ', הרשתי העשה הזה לרבים אם אחר שעשה תשובה לא יבוא ענייני כמזב כאשר בתחילה, מצוות עשה לחשוב בליבו כי למוצתו נשתנו ענייניו. כי קודם שעשה תשובה היה הקדוש ברוך הוא משלם לו שבר המצות שעשה בעולם הזה כדי לטורדו מן העולם הבא, שנאמר (דברים יז) 'ומשלם לשונאיו אל פניו להאבירו לא יאחר לשונאו אל פניו ישלם לו', וכדרך שהוא עושה לשונאיו לשלם להם שבר המצות שעשה בעולם הזה, כך משלם לאזהביו לעולם עונש העבירות שעשו בעולם הזה כדי שיהיו זכאין וקיימין לחיי העולם הבא'.

ומצויו הדבר מאוד אצל אחינו הבעלי תשובה שעושים מהפיכה בכל חייהם ומתקרבים לשמירת התורה והמצוות, שדווקא אז באים עליהם ייסורים קשים וצרות רעות ורבות ל"ע, ובדיוק על זה כותב הסמ"ג את דבריו הברורים, שבמצב כזה חוב גמור ומצוות עשה מן התורה יש, ליכור ולשנן שהכל למוצה, אם כדי לכפר על כל עוונותיהם, או לסיבות

לאותם שזוכים לחיות כך, כשהם זוכים בכל מצב להיות בשמחה ושלווה, בלי מענות ותרעומות על השי"ת ח"ו או על חבריהם שכביכול גרמו להם את הרעה הזאת. והזוכה להילוך המחשבה הזוה, ומתחזק בכל עת לדעת שמן השמים מעמידים אותו בנסיונות כדי לראות שהוא יקבלם בשמחה ובאהבה, הרי הוא המאושר עלי אדמות.

ונודעים דברי הרה"ק התפארת שלמה זי"ע (עטרת שלמה רצוניץ) אות נה, מחתנו הגה"צ רבי ליפמן מרדומסק זצ"ל) שמפרש בזה האי קרא שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים ל יג) 'למען יזמרך כבוד ולא ידום ה' אלוֹקֵי לעולם אודך', כי הנה מצינו במיתת שני בני אהרן בפרשת שמיני (ויקרא יג א) שאהרן הכהן הצדיק עליו את הדין והיה במצב של 'ידום אהרן', ואמר התפארת שלמה שיש דרגה יותר גבוהה מזה, והיא מה שאמר דוד המלך כאן, שאפילו בעת צרה יזמר ויתן כבוד להשי"ת, ולא ידום כמו שעשה אהרן אלא 'לעולם אודך' בכל מצב וזמן בידעו שהכל הוא תכלית הרהמים.

'מפי עליון לא תצא הרעות'

הידיעה שאין רע יורד מלמעלה

בבר חורנו הרבה פעמים על דברי הסמ"ג שמונה במצווה י"ז ונרמו לדבר שמספר י"ז עולה כמנין 'טוב' את המצוות

לו מיד את כל הצטרכויותיו ורצונותיו, וכי מי מאיתנו רוצה להתחלף עם העורב...

'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה'
בעת גילוי האהבה מתברר שהכל לטובה

לאור הדברים האלו נשכיל להבין מעם הדבר שכל השירות נכתבות אריח על גבי לבונה ולבינה ע"ג אריח, כיון שבעולם הזה אי אפשר לומר תמיד שירה בלי שום הפסק ורווח, כי יש זמנים של חושך והסתר שבהם נראה שיש צער וצרה ומצוקה, והאדם עלול ועשוי ליפול ממדרגתו ולשכוח שהכל זהו רק חסד ורחמים, ולכן בכל השירות כולם יש הפסק ורווח בין התיבות.

מה שאין כן בשיר השירים קודש הקדשים, שמלא וגדוש בהתגלות עצומה של אהבת השי"ת לעמו ישראל, וכמים הפנים לפנים - באהבת עם ישראל לבורא ית"ש, אין שום רווח והפסק, כי כאמור מדברי הצל"ח שכשיש התגלות של אהבה שוב אין מקום לומר דיין האמת, כי אז או נוכחים לראות בהתגלות שהכל רחמים וחסדים מאבינו אב הרחמן, ולא מפסיקים אף לרגע לומר שירה בפה מלא.

ונראה להוסיף בזה רמו בהקדם דבריו של רביה"ק העמרת צבי מזו"ד ישוב זי"ע (הוצא צנזר שלשים ופסח יוסף פרי מולדות ד"ה ועמך יתקן הו', ועוד) שאמר בקדשו

אחרות, ובאמת אין בזה שום צרה ומקרה רע ה"ו.

היום בא לפני אכרך אחד שיש לו איזה מקרה קשה עם אחד מילדיו, ושאלתו כפיו, שבכל יום אומר הוא בתפילת שחרית 'נותן לבהמה לחמה לבני עורב אשר יקראו' (סהלס קמו ט), ואינו מבין למה גרוע הוא מהעורב שרק קורא להשי"ת ומיד מקבל את מזונו (ויק"ר יט א, ועי' כמזמרת מט), ואילו הוא מרבה להתחנן ולהתפלל על צרתו ולית מאן דאשגח ביה, וכי 'הוא רע מן העורבים' (לשון רש"י טס ד"ה ספו) ומדוע דווקא עליו מתרגשת הצרה הזאת.

ואמרתי לו שקושיא מעיקרא ליתא, שכן בשלמא איש יהודי שיש בו נפש ונשמה קדושה שהיא חלק אלוהים ממעל, אזי בכל דבר וענין קשה שמגיע אליו מלעילא, רוצים לבחון אותו ולראות אם הוא משתדל בכל זאת להיות בשמחה ובטוב לבב, לחייך ולשמחה, ולהתחזק באמונה ובטחון בצור עולמים שממנו הכל, וכל שרפי מעלה וקודשא בריך הוא עצמו כביכול עומדים וצופים לראות את התנהגותו, ממילא מובן וברור למה מנסים אותו. אבל מהעורב שאין לו לא נפש ולא נשמה ולא כלום, וכל חייו הם 'איין שטיק גארנישט', חולפים ועוברים כעורב"א פרה, ממנו לא רוצים כלום ולא מחכים למאומה, וברור שנותנים

בעת פרנסה או שאר ענייני גשמיים, אלא עיקר רצוננו הוא לזכות שתאיר עלינו אותה ההארה והבהירות של האמונה, ההתגלות של 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו' (שמות יד 6), שנזכה תמיד לחיות עם היסוד הנ"ל ולזכור שכל העובר עלינו הוא טובה וברכה, ועל ידי זה נתנהג תמיד בהשתוות ובמנוחת הנפש, בלי שום טרדה ויגון ואנחה.

בפרט ביום גדול וקדוש כזה, אשר הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע הפליג לאמר (סוג' נליקוטי הרי"ם לש"פ ד"ה מה) שגדול יום זה כדוגמת לעתיד לבוא, ולכן אין בו שום מצווה מיוחדת כמו ביום הראשון, בבחינת 'מצוות בטלות לעתיד לבוא' (גה ספ), ומרוב בהירות הארת היום, אין נצרך לשום מצווה כדי להמשיך את אור היום טוב הגדול הזה. וממילא הזמן מסוגל מאוד לזכות לבחינת העולם הבא ולומר תמיד ברוך הטוב והמטיב בלי שום הפסק.

הלום ראיתי ובספר הגדה של פסח בית בלאז'וב שנדמ"ח עמ' תקלב] הפלגה נוראה שאמר הרה"ק הצבי לצדיק מבלאז'וב זי"ע על עוצם השפעת היום הזה, שפעם אחת התבטא ואמר 'שבדעתו היה לתקן שבהג' שביעי של פסח ותפללו הצבור כמו ביום הביפורים, וזאת מפני שיום זה הוא זמן מסוגל לפעול כל מיני ישועות בכל העניינים, ובפרט בענין פרנסה. אלא שנמנע מכך, כי אינו רוצה שיאמרו עליו כי

על הכתוב בתהלים (סו י) 'פלג אלוקים מלא מים', שהנה אלוקים הוא מידת הדין, וההמתקה של שם אלוקים היא לחלק אותו לשנים, כי מחצית ממספר 'אלהי'ם' עולה כמנין 'טוב הוי"ה'. וזה כוונת הכתוב כאן, 'פלג אלוקים' - הפלג והמחצית של שם אלוקים, הוא 'מלא מים' - מלא בחסדים הרמוזים במים כנודע (זו"ק ח"ג ומג), עכת"ד.

ונפלאים הדברים, שכן תיבות 'טוב הוי"ה שיר השירים' עולים בדיוק כמספר היחודא עילאה בפסוק 'שמע ישראל הוי"ה אלהינו הוי"ה אחד', הושבנא הדין כחושבנא הדין, והיינו כדאמרן, שכאשר זוכה האדם ליחוד הגמור, לזכור ולחיות שהכל בכל מכל כל הוא מהבורא המרחם, ולא יתכן שיהיה לו ממנו יתברך שום צער אמיתי, והוא חוזר לעצמו 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד', ממילא יכול הוא לומר את שיר השירים בלי שום רווח והפסק, ולברר ולגלות שגם בתוך בחינת אלוקים יש רק את הטוב הוי"ה, בתכלית הרחמים והחסד, וכנ"ל.

'וביום השביעי חג לה'

מעלת יום שביעי של פסח

זאת היא כוונתנו בעת באמרנו יחד בדביקות ובמסירות נפש את השירה הזאת לה', איננו מתכוונים להמשיך

ממרום ההשפעות האלו של האמונה והבטחון, וההכרה שאין שום רע יורד מן השמים אלא הכל הוא תכלית של הסדים וממקור י"ג מידות הרחמים, ונוכל לעבוד את בוראנו בשמחה ובהתחדשות מתוך הרחבת הדעת ומנוחת נפש הבטחה, ובאמירת השירה כעת נמשיך השפעות עצומות בכל העניינים לנו ולכל ישראל, ונוכה כבר להתגלות של 'זהיתה לה' המלוכה והיה ה' למלך על כל הארץ' (עמידה א כא, זמיה די ט) במהרה בימינו אמן.

נברו של 'פסח יאוארניקער' - הוא אביו של הבני יששכר - מחדש דברים חדשים, ולכן אינו מצווה זאת'. עוד אמר: 'גלייבט'ס מיר, אם היה לי את הכחות הנכונים, לא הייתי עוזב את הבית המדרש אפילו לרגע ביום זה, כי יום גדול וקדוש הוא, זעת רצון שכל שערי רחמים פתוחים, ויבולים לקנות כל כך, וחבל על כל רגע שמבזבזים'.

יהא רעווא מן קדם אבוהון די בשמיא שנזכה באמת שיושפעו עלינו

רעווא דרעוויג ונעילת התג שב"ק שבעי של פסח תשע"ה

'ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם'

החיזוק מיציאת מצרים וקריעת ים סוף להיות עבדי ה' מתוך
אמונה שלימה ומנוחת הנפש

'שירה חדשה שבחו גאולים' שירת הים על גאולת הדעת • 'זכר ליציאת מצרים'
ההשפעה הנצחית של יציאת מצרים • 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה'
ההתבוננות בבריאה מחייבת את האמונה • 'עבדי ה' ולא עבדי פרעה' תכלית יציאת
מצרים להיות עבדי ה' • 'כאשר ציוני ה' אלוקי' עבודת ה' רק כדי לקיים רצון השי"ת
'ולישרי לב שמחה' השמחה הנשפעת בכח האמונה • 'אנו ובנינו משועבדים היינו'
הטפשות בשעבוד הנורא לפלאפון

בוזה מיישב החיד"א זי"ע (מומת אנך פרשת נשלח
אות ט) את הקושיא למה לא אמרו
ישראל שירה תיכף בצאתם ממצרים,
ומדוע המתינו עד לנס קריעת ים סוף.
ומבאר החיד"א שמעם הדבר הוא שאת
עשר המכות שהיו במצרים עדיין לא
מוכרחים לפרש שהיה זה רק לטובת
ישראל, כי היה בוזה גם עונש ותשלום
לפרעה ולכל מצרים ששעבדו את ישראל
ומיאנו לשמוע בקול השי"ת ולשלח את בני
ישראל, וממילא לא התבטאה בוזה אהבת
השי"ת לעמו באופן גלוי לכל.

ורק כעת כשכבר נפטרו ממצרים
ומשעבודם, ואז עשה להם הבורא
ית"ש נס ומופת גלוי וקרע להם את הים,
אף שלא היה בוזה כל כך צורך, שהלא בני

'שירה חדשה שבחו גאולים'

שירת הים על גאולת הדעת

בעת מעמד קריעת ים סוף נאמר (שמות
יד לא) 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו',
והיינו שכלל ישראל זכו אז לקנות את
בהירות האמונה בהשי"ת שהוא הבורא
והמנהיג לכל הברואים והוא לברו עשה
ועושה ויעשה לכל המעשים. והשיכילו הם
באותו מעמד לקנות את הדעת האמיתית
של 'דע את אלוקי אביך' (דברי הימים א' כט),
לדעת ולהכיר במציאות האמיתית שכל
הנעשה בוזה העולם הוא אך ורק מהבורא
יתברך. וכפי שנתנו רמז לזה, שתיבות
'ביות הים' הם בגימטריא 'דעת', כי זוהי
הביוה הגדולה ביותר, לקנות את הדעת
הנכונה.

ישראל הלכו בים בצורת קשת וחזרו למקום שממנו יצאו, ואת מצרים היה יכול להשליך בים בעוד אופנים, והיה זה רק כדי לגלות לכל באי העולם את החביבות של הקדוש ברוך הוא לבני ישראל עם קרובו, ולהראות לעין כל שהוא יתברך שמו משגיח עליהם באופן פרטי ומיוחד, לכן מן הראוי שישבחו ויודו לפניו ויאמרו שירה לה', עכת"ד.

בזמן זה כשאנו מסיימים את חג הפסח זמן הרותנו, מוטל עלינו להתחזק בענין הדעת שיצאה מהגלות (פרע"ט שער סג סמ"ט פ"א), כי בזה תלוי ועומד כל ענין החרות, שכן ההחלטה אם להיות עבדי ה' ובני חורין מכל השעבדים, או חס ושלום להישאר משועבדים לקליפה וְלִמְצָרִים, תלויה בדעתו של האדם. ולכן היום טוב של שביעי של פסח הוא הנעילה של חג הפסח, כי רק בכח הדעת והאמונה שנשפעים בעת קריעת ים סוף, יכול כל איש ישראל להישאר בכל השנה במצב של חרות עולם.

'זכר ליציאת מצרים'

ההשפעה הנצחית של יציאת מצרים

נודע מה שכתב בספר החינוך (פסח טז ט"ז) במעם הדבר שהתורה עושה עסק גדול כל כך ממצוות זכירת יציאת מצרים, וזה לשון קדשו: 'זאין מן התימה אם באו לנו מצוות רבות על זה, מצוות עשה ומצוות לא תעשה, כי הוא

יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתנו. ועל כן אנו אומרים לעולם כברכותינו ובתפילותינו זכר ליציאת מצרים, לפי שהוא לנו אות ומופת גמור בחידוש העולם, וכי יש אלוה קדמון הפיץ ויכול, פועל כל הנמצאות אל היש שהם עליו, וכידו לשנותם אל היש שיחפזין בכל זמן מן הזמנים. כמו שעשה במצרים ששינה טבעי העולם בשבילנו, ועשה לנו אותות מהודשים גדולים ועצומים, הלא זה משתק כל בופר בחידוש העולם, ומקיים האמונה בידיעת השם יתברך, וכי השגחתו ויכולתו בכללים ובפרטים בולם', עכ"ל.

ביציאת מצרים ובקבלת התורה שהיא ההמשך ליציאת מצרים, נתברר ונתגלה לעין כל שיש מנהיג לבירה, וכמו שמביא השפת אמת ז"ע (פסח טז ט"ז) מל"א ד"ה ט"א (מזקנו החידושי הר"ם ז"ע שהעולם נברא בעשרה מאמרות) (פ"ט ט"א) מ"א) באופן של העלם והסתר, ותכלית עשרת המכות היתה כדי 'להסיר הקליפה והסתר מעשרה מאמרות', שיוכלו הכל להכיר ולזכור שהבריאה כולה נבראה ומונהגת בידי של הבורא כל עולמים ברוך הוא. וכל זה נשאר לדורות בכח יציאת מצרים, ולכן מוטל עלינו לזכור ולדבר מזה בכל יום תמיד וכדברי החינוך.

'שאו מרום עיניכם

וראו מי ברא אלה'

ההתבוננות בבריאה מחייבת את האמונה

גם אומות העולם והכופרים שלא מאמינים בבריאת העולם עפ"ל, ומדמים בעצמם כל מידי דמיונות ושקרים שלא מתקבלים על הדעת ומלאים בדרכי הבל ורעות רוח, גם הם בעצם היו מוכרחים להאמין בכל זה, כי אין שום הבנה אחרת לומר איך נברא כל העולם עם כל פרטיו וחלקיו, ומעם הדבר שאינם מכירים בזה כבר אמר הגה"ק ר' אלחנן זסרמן זי"ע, שהם משוחדים בידי תאוותיהם ומשיכותיהם, עד שזה מסמא את עיניהם מראות נוכחה, כי אין שיעור לשוחר ואפילו כשנוטל הדיין פרוטה אחת העידה התורה שהשוחר 'יעוור פקחים' (שמות כג ט), וממעם זה אינם מתבוננים באמת הברורה אלא עושים ואומרים כל מיני רעיונות ומהלכים שמסתדרים להם לפי תשוקותיהם הנחותים והשפלים.

האדם שמתגדל ונולד בתוך עולם השקר של הכפירה

והאפיקורסות, והעולם כמנהגו נוהג כשיום רודף יום בלי רגע של מחשבה והתבוננות, פשוט שלא תהיה לו שום התבוננות ומחשבה מעמיקה ונכונה. ובאמת כשהגיע האדם הראשון ללבנה לפני כשישים שנה, ודרכו רגליו על אדמת הירח, אזי מיד כשנשא את עיניו וראה את הבריאה

המופלאה שנשקפה מולו, מרוב התרגשות והתפעלות לא הצליח להתאפק וקרא בקול גדול שאכן רואים בחוש שיש אלוקים שברא כל זאת. כי כאמור, כל זמן שהאדם חי כאן בשקר לא ישים לב לכל הסובב אותו, ויכול לחיות בטפשות מופלגת עם כל מיני 'תאוריות' וכדומה, ורק כשיצא מעל לכיפת הרקיע וממצבו הרגיל, מיד רואה נוכחה מי ברא אלה.

אשרינו שזכינו שאנו העם הנבחר שאותנו הוציא השי"ת

ממצרים כדי שנהיה עם סגולתו, כמו שאמר הכתוב (נמדננו טו מ) 'אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים', והתפקיד שלנו הוא לא להניח ליצר הרע להכניס בנו דמיונות שואו של כפירה ח"ו ולתלות את העובר עלינו במקרי העולם, אלא להתחזק תמיד בידיעה שאין שום מציאות מבלעדי השי"ת, ואין שום חיות לשום נברא אילולא דבר ה' המחיהו תמיד בכל עת ורגע.

'עבדי ה' ולא עבדי פרעה'

תכלית יציאת מצרים להיות עבדי ה'

בפרט כשזכינו לבער את החמץ ולעשותו כעפרא דארעא, ובמשך שבעת ימים נזהרנו מאכילת חמץ, והכנסנו לתוכנו את המצה הקדושה, שהיא 'אסוּתא למיעל ולמנדע ברוא דמהימנותא' (ווי"ק

הוא מתמלא בפחדים ובעצבון על כל צעד ושעל, ואילו 'המאמין לא יחוש משום יסורין בעולם ובכל עניני העולם הן ולאן שיון אצלו בהשוואה אמיתית' [לשון התניא (אגרת הקודש פרק יא)], והוא זוכר שכל מה שיש לו זהו מה שהקב"ה נותן ומוזמין לו, ומה שאין לו הוא למובתו הנצחית, וכולו מלא שמחה וחדווה בלי שום צרה יגון ואנחה.

איש יהודי שחי וזוכר שכל מצב הוא מאיתיות¹, ובכדי למלאות בזה המצב עצמו את רצון השי"ת, בנקל יהיה מלא שמחה תמיד, וכמעשה שהיה (ראה זונינא דנהולא הנדמ"ס עמ' מפד) עם האחים הקדושים הרה"ק הרר"א מליז'ענסק ורה"ק הרר"ז מאניפולי זי"ע, שלסיבה מסוימת הושלכו פעם לבית האסורים שהיה בו בור של שופכין עד שלא יכלו לומר שם דברים שבקדושה, ויהי בראותם זאת פצחו בריקוד ובזמרה מסביב לבור זה, כיון שזכרו שהשי"ת הביא אותם לפה ושמחו על שהם זוכים כעת לקיים את ציווי ה' שלא לומר כאן שום דבר שבקדושה, ובכל רגע הם הרי מקיימים עוד מצווה.

זוהי השקפה נכונה של הצדיקים הקדושים, שלא עבדו את עצמם אלא אך ורק את השי"ת בעצמו, וממילא שמחו בכל מצב ברצון השי"ת שיכלו לקיים אז. וזכורני שפעמים רבות שמעתי מב"ק מזורי חמי [מרן אדמו"ר הגה"ק מתולדות אהרן]

ח"צ קפג), והיא עושה מאיתנו מציאות חדשה של עבדי ה' המלאים באמונה. וכדבריו המופלאים של הרה"ק האבני נזר זי"ע (הוצא בפרדס יוסף פרשת צל אמת סה, ובאמרי אמת לימים הראשונים של פסח תרס"ו ד"ה כמיז פסח, הוצא כן בשם אצו השפת אמת זי"ע) שהנה נפסק להלכה ברמב"ם (שעשוע פ"א ה"ז) שהנשבע שלא יאכל שבעה ימים הרי זו שבועת שווא, כי אי אפשר להתקיים שבועת ימים בלא אכילה. וממילא נמצא שבחלוף עלינו חג הפסח, בו נזכרנו שבועת ימים מאכילת חמץ, קיבלנו חיות חדשה של קדושה, כי אילולא המצה לא יכלנו להישאר בחיים, ואם כן אנו כעת כבריאה חדשה שכל חיותה היא רק מצד הקדושה, עכ"ד.

התכלית שבשבילה נבחרנו מכל העמים היא בכדי שנתעלה ונתחזק לחיות עם קבלת עול מלכות שמים מתוך אמונה ושמחה, ולהיות בני חורין המשוחררים מכל דאגה ומכל שעבוד, כי האדם שאינו חי עם שלימות האמונה והידיעה בהשגחה פרטית, בנקל יפול לעצבות ולדאגות, כפירוש הרה"ק מקאברין זי"ע (אמנות טהומות קוצנין) תהלים קמו ד"ה עצביהם) בלשון הכתוב בתהלים (קטו ז) 'עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם', שהעצבות נגרמת על ידי שחושב האדם ומדמה בדעתו שהבסוף וזהוב שיש לו או שאין לו הם מעשה ידי האדם, ולכן

זימו הרגיל והקבוע בתפילה ובסדר הלימוד וכדומה, אבל עם זאת עליו להזהר מהיצר הרע שאומר לו היום 'עשה כך' (שגמ קס): ורוצה שיעבוד את עצמו ולא את הש"ת ולכן לא ישנה כלום מרצונותיו, אבל האמת היא שצריך לזכור שאיננו עובדים את עצמנו אלא את הש"ת, ולכן צריך תמיד לבחון מה ה' אלוקינו שואל ורוצה מעימנו בזמן ובמקום הזה.

לְדוֹגְמָא בעלמא, כמה יהודים היו רוצים בליל הסדר תשפ"ה לשבת בביתם כשבני המשפחה יושבים סביב לשולחנם כשתלי זיתים והכל הולך כמו שתכננו ורצו מראש, אבל למעשה רצתה ההשגחה העליונה שיהיו במקום נידח, אם בבית החולים ל"ע או במקום אחר. והנה אם זוכה היהודי להיות עבד ה' אמיתי, הוא מבין אל נכון שאמנם הוא היה רוצה תענוג רוחני מסוג אחד, אבל הש"ת רוצה ממנו בשנה זאת משהו אחר, וממילא הוא מתחוק לעבוד את הש"ת במקומו, ועורך את הסדר בבית הרפואה עם שמחה וסיפוק, מובן שזה מביא נחת רוח גדול לפניו ית"ש, שבנו היקר מבטל לגמרי את רצונו - ואפילו רצון קדוש - מפני רצון המקום.

וּלְעִזְמַת זאת כמה טועה הוא אותו האדם שמתמלא ברוגז ובטענות, ולא מבין למה הוא בדיוק בליל הסדר בבית החולים, ותולה את זה

זי"ע שהיה חוזר בשם הרה"ק מצאנו זי"ע ושהשבוע (כ"ה ניסן) חל יומא ההילולא קדישא דיליה שאמר שאסור שיהיה ליהודי שום רצון עצמי, וגם לא רצון להיות 'הערליכער איד'. ובמשך שנים רבות לא זכיתי להבין את דבריו הקדושים, עד שפעם אחת הבנתי שכוונת קדשו היתה לדברים האלו, שאל לו לאדם לרצות להיות 'הערליכער איד', אלא עליו להיות 'הערליכער איד' רק כי זה מה שרצון ה' ממנו, והדברים עתיקין.

'כאשר ציווני ה' אלוקי'

עבודת ה' רק כדי לקיים רצון הש"ת

בבר נודע המעשה שהיה עם רביה"ק העמרת צבי מזידיטשוב זי"ע שבימי חורפו נכנס לפני רבו הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע ובידו דף של קבלות טובות שכתב על כל סדר היום, מה ילמד בכל זמן ומתי יעשה תענית דיבור וכדומה, וכשנטל הרבי מלובלין את הדף ועבר על הדברים, נהנה מאוד ושיבח את מה שכתב שם, אבל הוסיף על כל קבלה וקבלה את המילים 'לפעמים להיפך'. והמעשה הובא בספר זהב שבא למהרש"ג פרשת בשלח ד"ה ונראה לבאר יותר, בשם בעמ"ס בית יצחק זי"ע. ועי' בספה"ק זאת זכרון הנהגות ד"ה על כל, שהרבי מלובלין אמר על כל הנהגות המוכאים שם: 'וכל הנ"ל לפעמים צריך להיפך להתנהג, ועי' אנרא דבלה פ' ראה ד"ה לא תעשון כן. דהיינו שהן אמנם מוטל על האדם להתחזק בסדר

ולמודו אינו בפנימיות ובאמת, כי אם היה לומד כראוי את תורת ה', והיה מחדיר בנפשו את האמונה הבהירה הנשפעת בכח התורה, לא היו לו שום דאגות.

עלינו לחזור על זה ולהתחזק שוב ושוב ביסוד הזה, ואת כל זה נמשיך מימי הפסח הקדושים, לשנן ולזכור שהשי"ת משגיח עלינו בכל רגע ורגע בפרטיות ממש, ואין שום מציאות מבלעדיו יתברך, וממילא מה לנו כי נדאג ונהיה מוטרדים מענין זה או אחר, וכדברי החינוך שהזכרנו, שזה תכלית כל התורה והמצווה. ואין שום טעם להתמלא צער שהדאלער ירד או עלה וכדומה... וכי המוונות הקצובים לאדם מהבורא ית"ש מראש השנה ועד יום הכיפורים (צ"ה טו.) תלויים ועומדים בשער של הדאלער, אתמהה.

בזה יש לבאר את דברי הספר יצירה (פ"ה ט"ז), כניסת הצני יעקב צמאמי ניסן מאמר א' אות ט) שבחודש ניסן 'המליך את ה' בשיחה ורגל ימין בנפש', שהנה הצירוף של חודש ניסן יוצא מהפסוק (תהלים לו יא) 'ישמחו השמים ותגל הארץ' (משנת חסדים פ"ה ט"ז א'), כי בחודש ניסן שבו זוכה האדם לבהירות האמונה בכח המצה והיום טוב הקדוש של פסח, מתמלא הוא בשמחה וגילה גם כשנראה בעיני בשר שיש לו איזה צער וצרה ה', ואזי לא רק בשמי שמים רואים

באשמתו של פלוני ואלמוני שלא נזהר ולא עזר וכדו', והוא כביכול 'נוקם' בהשי"ת רח"ל, ועורך את כל הסדר בחמיצות ובמהירות כמי שכפאו שד, ותוך כמה דקות כבר גומר הכל והולך לישון... וכי הוא נוקם כאן במישהו, וכי אינו יודע ואינו מבין שבהתנהגותו זאת כשהוא משועבד למצב כזה או אחר הוא נשאר במצרים, שהרי כל תכלית יציאת מצרים היא להיות בני חורין, ולעבוד את השי"ת בלא שום צמצום ושעבוד לשום דבר ומצב, ולזכור שכל הנעשה בעולם הוא רצון ה' ובהשגחה פרטית מדוקדקת.

'וצדיק באמונתו יחיה'

החיים המאושרים של בעל האמונה

זוהי מהות הדעת הנשפעת בביזת הים, להיות מקושר ודבוק לידיעה ולהכרה הזאת, לזכור תמיד את החיווק והשכל הישר, ולחיות עם האמונה בהנהגת השי"ת את כל הבריאה כולה בלא שום כח זולתו, ועל ידי זה לזכות להיות עבד ה' תמיד, בשמחה ובטוב לבב, עם הידיעה הברורה שכל מצב הוא בהשגחה מלעילא והטוב ביותר בעבורו, בלא שום דאגה ופחד. וכפי שפירש רביה"ק מקאמארנא ז"ע (הוצא צמטנה שמי פרי תולדות ד"ה מדגש פלאה) את דברי הגמרא (פסחים קו) 'אין תורתו של דואג אלא משפה ולחוף', שמי שעדיין דואג מענייני העולם - אות הוא שתורתו

וכל שכן שלא להשתעבד בידיים לפלאפון
הארור, 'דער פארשאלטענע טלפון' - כפי
ששמעתי את מרן בעל שבט הלוי ז"ע
מגדירו בדרשת שבת הגדול, שגזול את
מנוחת נפשו וחרותו של האדם.

אני כבר מחכה שנים רבות לשמוע
ממישהו אחד שהפסיד מזה שלא
לקח אתו את הפלאפון לבית המדרש,
וואני מוכן לשלם לו את מה שהפסיד מכך עד
סכום של מליון דאלער... והרי ברור ופשוט
שאין אדם שזומע לי ומפסיד (דגריס רצה ד ס).
וכמה יש לזעוק ולהתריע על החורבן הנורא
והאיום והמחלה העצומה של השעבוד
לפלאפון, עד שיש מצב שנכנסים לבית
המדרש עם פלאפון דלוק ומביטים בו
בכל רגע אם מישהו התקשר, וכי גם את
הזמן המועט שמקדישים לתורה ולתפילה
צריך להפסיק כל רגע ולבלבל את הראש
בלי משהו של מנוחת הנפש וכבוד ראש,
אתמהה.

ברוך ה' שכאן בבית המדרש נהוג כבר
שנים רבות שלא מכניסים שום
פלאפון דלוק לבית המדרש, הגם שצריך
גם בזה חיוזק כי ישנם החושבים שהם
מרמים מישהו ונכנסים עם זה, ואף שכתוב
במפורש על הדלת שהנכנס לכאן עם
פלאפון דלוק יש לו דין של נכנס בגזילה,
ואולי הם חושבים שאני מוחל ומוזתר, אבל
אני אומר בבירור שאינני מוחל על זה וזה

שזה לטובה ושמחים בזה, אלא גם בארץ
מתחת יש התנלות של 'ותגל הארץ'.

והנה כבר הזכרנו כמה פעמים מדבריו
של הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין
ז"ע (דגרי סופיס אות טו) שתיבת 'יאוש' היא
גימטריא ש"ו, ולכן לקח אברהם אבינו
אתו במלחמת המלכים את 'אליעזר' שהוא
כמנין ש"ח כמו שאמרו בגמרא (מל"ס לז),
כי עניינו הוא לגבור ולהתחזק על היאוש
ולזכור תמיד שה' בעזרנו וכנוטריקון של
שמו 'אלי - עזר', ולכן זה מספר אחד יותר
מיאוש, עב"ד. וממילא בחודש ניסן שבני
ישראל מתחזקים באמונה פשוטה, מתגלה
ענין השיחה שמרמז על מנין ש"ח הגובר
על העצבות והיאוש, ובוה זוכה האדם שכל
דרכיו יהיו ברגל ימין, 'מיט א רעכטע פיס',
כי כשיהודי חי עם אמונה אזי הכל הולך לו
'ברגל ימין'.

'אנו ובנינו משועבדים היינו'

הטפשות בשעבוד הנורא לפלאפון

יעזור השי"ת שאכן נזכה להתחזק בזה
ולחמשיך את אור האמונה
והחיוזק הזה לכל ימות השנה, ובוה נוכל
להיות עבדי ה' בחיוזק ובשמחה, בלא שום
שעבוד לשום דבר ומצב מענייני העולם.
ולזכור תמיד שכל מאורע הבא עלינו הוא
בהשגחה פרטית מלעילא, וביכולתנו תמיד
למלאות בוה הענין עצמו את רצון השי"ת.

סמוכים ובטוחים בכירור שהשי"ת יגאלנו במהרה, ואומרים 'אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב'. ויהא רעווא שאכן נוכה שהשי"ת יחוס וירחם עלינו, ובזכות היום טוב של 'פסח' שהוא ראשי תיבות של ג' שמות הפרנסה - פא"י סא"ל חת"ך, בדברי רביה"ק העטרת צבי מזידימשוב זי"ע (הוצא נעטר קדושות מערכה ז' מכתב ז' מחמנו הרה"ק מרלאול זי"ע) נוכה לשפע רב של פרנסה בהרחבה גדולה, לרפואות ולישועות בכל העניינים, לזיווגים הנונים ולנחת דקדושה, ובמהרה יתבטלו כל כחות הרע ויתגלה כבוד השי"ת בביאת משיח צדקנו והנאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

מאוד כואב לי, אבל אין לי את הכחות להילחם עם כל אחד. והלוואי שיהיה להם את השכל הישר שלא להיכנס עם הפלאפון המסואב והמשוקץ והמתועב לתוך היכל ה', וזה ממש שגעון וטפשות שאין לתאר, וכי עד שאתה כבר מגיע לבית המדרש אתה מוכרח להכניס יחד איתך את בית האסורים שלך, ולמה לא תשמח שיש לך אפשרות להתנתק מהשעבוד הזה לזמן מה.

ב"ק מורי חמו זי"ע היה אומר בסיום ליל הסדר, שאמנם עבר כבר ליל הסדר ועדיין לא נושענו בגאולה השלימה, אבל אנו

שיחות קודש

שיחת קודש לבחורי חבורת 'זיהי נועם'
חזה"מ פסח תשפ"ה

'ממדרגה למדרגה תעלנו'

דרך העליה בעבודת ה' הנלמדת מעבודת ימי הספירה

עבודת התפילה רבה ונשגבה היא עד למאוד, וכל אחד בכואו לעמוד ולשרת את קונו בעבודת הלב זו תפילה חפץ מאוד שיעלה לו הדבר בקלות ובניקל, עד שמיד בפותחו את פיו לומר דברי שבח ובקשה לפני שומע כל תפילה מיד יתעוררו רגשי לבבו בכוונה ורעותא דלבא וחשק רב בלי שום קושי. אבל צריך לדעת שדרך ארוכה היא עד שמשיגים ומגיעים לידי כך, וצריך לעבור ולעלות ממדרגה למדרגה עם הרבה עצירות ותחנות באמצע הדרך, עד שאפשר להשיג המדרגה הגדולה הזאת, להתפלל מתוך רגשי התעלות וקירבת ודבקות הבורא, וכמאמר חז"ל (אבות פ"ג מ"ג) כשאתה מתפלל אל תעש תפילתך קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא. כי התפילה צריך שתהיה מתוך התלהבות והתחדשות ולא באופן של קבע כדי לפטור את חובתו שצריך להתפלל, ואם יזמן יום שאין אומרים תחנון הרי זה יום שמחה שיכול לגמור התפילה כמה דקות מוקדם יותר, ויוכל לרוץ לחדר האוכל להתחיל בעבודת האכילה מהר יותר.

אבל למעשה עדיין אין מרגישים ואין עומדים במדרגה זו להתפלל מתוך רחמים ותחנונים, אלא שכל אחד אין חושב לפטור את עצמו מחובת התפילה, כי הרי יש לו יראת שמים ויודע שאי אפשר להפטר מהתפילה, וזאת רצונו ושאיפתו

של כל בחור ושל כל יהודי, מתי יגיעו מעשי עבודת התפילה שלי לאופן עבודת התפילה של אבותינו הק', שהיה מתוך רגש רב והרגשות דבקות וקירבת ה'.

הנה הדרך והאופן להשיג מדרגה זו יש לה שייכות לעבודת ימי הספירה שאנו עומדים בהם כעת, לכן עלינו לבאר ולהתבונן תחילה מה היא עבודתנו ותפקידנו בימים אלו של ימי הספירה, מה אנו פועלים ומה התכלית של הספירה בכל לילה, שמ"ט הימים המה מכוונים כנגד ז' הספירות, ובכל לילה מתקנים חלק אחד מז' החלקים שבכל ספירה ומידה, ואנו מברכים בקול רם עם התפילות והבקשות שלאחריה לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו, ועל ידי הבנת עומק פנימיות ימים אלו, נשכיל לדעת את הדרך אשר נלך בה בעבודת התפילה.

ביאור הענין יובן על פי שני יסודות ונקודות גדולות וחשובות, הנוגעים ושייכים לכל חלקי עבודת ה' בכללות.

היסוד הראשון הוא, הנה כאשר אנו רואים לפנינו אדם בקומה שלמה שלו, אם נבוא להתבונן ולהגדיר אותו ואת מהותו, אזי ההגדרה השטחית והחיצונית היא שיש בו רמ"ח איברים ושס"ה גידים, ואדם אחד גבוה והאחר נמוך, זה עורו בהיר ולעומתו חבירו כהה עורו, וכן יש שינויים בגווני השערות ועוד הרבה שינויים בין איש לרעהו, ומי שהוא תלמיד חכם הרי הוא זכה לתואר נוסף זה מחמת שלמד הרבה והתייגע ולכן זוכר את תלמודו וזכה להיקרא בשם תלמיד חכם, וכן שאר התוארים של מורה הוראה או עובד השם, שזכה לה על ידי שזיכך ועמל על עצמו לטהר ולקדש את מידותיו, אבל כל זאת הוא נוסף להגדרה הכללית של אדם שיש בו, שבזה הוא דומה לשאר האנשים שבעולם, כי בכללות האנשים לכולם יש אותם רמ"ח איברים ושס"ה גידים, ואין שום סיבה מיוחדת למה כל אחד שונה מחבירו בפרטים מסויימים.

אבל הבנה וצורת הסתכלות זו היא בבחינת קטנות השכל מאוד, שכן חסרה לנו ההסתכלות הנכונה והאמתית על סיבת השינויים בין אדם לחבירו, וכן השינויים בכל שאר הנבראים הנמצאים בעולם. כי הנה לדוגמא מה שהאדם נשתנה מהבהמה שיש לו שתי ידיים דווקא, וחמש אצבעות בכל יד, אין זה במקרה וכלי סיבה מיוחדת, כי אם כן מה הטעם שאין בו ששה או עשרה אצבעות, ומה הטעם שאין לו עוד שתי ידיים גם מאחוריו. ואכן על פי ההסתכלות הגשמית והשטחית

של בני העולם אין הסבר מיוחד לזה, והרופא והפרופסור הגדול והמומחה ביותר שבעולם אינו יודע להשיב על שאלה זו, כי אם תשאלהו על החמש אצבעות יאמר לך שאם היה שש היית שואל למה דווקא שש ולא שבע, ואולי יכול לבאר למה נבראו האיברים במקום שהם ולא במקום אחר בגוף האדם, כי כך הוא תועלת לקיום הגוף, וסדר הילוך הדם והאוויר וכדומה, אבל על דיוק המספר אין לו תשובה מספקת, אלא יאמר שכך נברא מציאות וצורת גוף האדם.

אבל אנחנו בני א-ל חי, אשר נתן בנו שכל אלקי להבין ולהשכיל כל דבר בפנימיות ובעמקות, צריך לדעת ולהשכיל שכל חלק וחלק של מבנה צורת גוף האדם ככל אחד מרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, שפיג'לט זיך אָפּ, והוא השתקפות ומראה כעין האדם העליון שלמעלה בעולמות העליונים, כי אדם הוא מלשון 'אדמה לעליון' (שע"י יד), וזהו דבר שקשה לנו להבינו ולהכירו על בוריו, כי מעולם לא ראינו זאת ולא שייך לצייר למעלה צורת ודמות אדם, ולית מחשבה תפיסא בזה כלל. אבל כך היא האמת, והטעם למה החוטם הוא דווקא באמצע הפנים הוא לסיבה מיוחדת ונפלאה, והוא מכוון כנגד עולמות ואורות גדולות ונשגבות מאוד הנקראים חוטם, המאירים ומשתלשלים מהאור אין סוף הבורא כל עולמים. וכן שאר האיברים, ב' הידים הם דרועא ימינא ודרועא שמאלא, וכמו שהרה"ק מרוזין זי"ע העיד, שכאשר המגיד ממעזריטש זי"ע הגביה את ידו הימנית אזי הגביה על ידי זה את כל הדרועא ימינא שלמעלה, וכן ביד השמאלית הגביה את הדרועא שמאלא, וכן יש עולמות הנקראים עיניים ואזניים, ויש בדברים אלו עניינים עמוקים ורחבים מאוד, והאדם הוא יציר כפיו של הקדוש ברוך הוא, וכמאמר חז"ל (נבט"י) על הפסוק 'אין צור כאלקיננו' - אין צייר כאלקיננו.

מאחר שהאדם הוא דמות מראה האדם העליון (יחזקאל 6 כו), אזי כל פעולה ותנועה שעושה בעולם הזה משפיע על המקור והשורש שמשם הוא נעתק ונשתקף. יסוד זה נזכר בזהוהר הקדוש פעמים רבות לאין מספר, ונציין מקום אחד בפרשת צו מה שלמדתי היום, הגם שהוא מעט בקיצור ובמקומות אחרים הזוהר הקדוש מאריך יותר בענין זה (ראה תולדות קמ"ג, משפטים ק"ג, אמור 33 ועוד הרבה), וזה לשון קדשו של הזוהר (פרשת טו דף לא): 'פתח רבי יוסי ואמר, כתיב (ויקרא כ ו) 'והתקדשתם והייתם קדושים', מאן דמקדש גרמיה מלרע מקדשין ליה מלעילא, מאן דמסאיב

גרמיה מלרע מסאבין ליה מלעילא'. פירוש: שמי שמקדש את עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה, ומי שח"ו מטמא את עצמו מלמטה מטמאים אותו מלמעלה. ושואל הזוה"ק: 'מקדשין ליה מלעילא יאות, דהא קדושה דמאריה שריא עליה, אבל מסאבין ליה מאן אתר, ואי תימא מלעילא, וכי מסאבותא שריא לעילא'. פירוש: זה שמקדשים אותו מלמעלה מובן, שהרי קדושת הבורא שורה עליו, אבל מטמאים אותו מאיזה מקום, ואם תאמר מלמעלה, וכי טומאה שורה מלמעלה. מתרץ רבי חייא: 'היינו דתנינן, בעובדא דלתתא אתער עובדא לעילא, אי עובדא דלתתא היא בקדושה אתער קדושה לעילא, ואתי ושריא עליה ואתקדש ביה, ואי איהו אסתאב לתתא, אתער רוח מסאבותא לעילא, ואתי ושריא עליה ואסתאב ביה, דהא בעובדא תליא מלתא'. פירוש: כי במעשה שלמטה מתעורר מעשה שלמעלה, ואם המעשה שלמטה הוא בקדושה מתעוררת קדושה למעלה, ובאה ושורה עליו ומתקדש בה, ואם הוא מטמא את עצמו למטה ח"ו, מתעוררת רוח טומאה מלמעלה, ובאה ושורה עליו ונטמא בה, שהרי הדבר תלוי במעשה.

ממשין הזוה"ק: 'דהא לית לך טב וביש, קדושא ומסאבותא, דלית ליה עקרא ושרשא לעילא. ובעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא, מה דתלי בעובדא - בעובדא אתער לעילא ואתעביד עובדא, ומה דתלי במלין - במלין, כד אתגזר במלה אתער הכי לעילא'. פירוש: שהרי אין לך טוב ורע, קדושה וטומאה, שאין להם עיקר ושורש למעלה, ובמעשה שלמטה מתעורר מעשה שלמעלה, מה שתלוי במעשה - במעשה מתעורר למעלה ונעשה מעשה, ומה שתלוי בדברים - בדברים, כשנגזר בדיבור מתעורר כך למעלה.

שואל הזוה"ק: 'ואי תימא מלה מה אתער' - מהו כחו של הדיבור שיכול לעורר ולפעול למעלה, 'אלא הכי כתיב 'ודבר דבר' (ישעיה נט יג), ההוא דבר אתער מלה אחרא לעילא דאקרי דבר'. ועוד פסוק 'דבר ה' אשר היה' (ישעיה סו ב). 'ודבר ה' היה יקר' (שמואל א' ג ס). 'בדבר ה' שמים נעשו' (מחילס לג ו). דהא תנינן, ההיא מלה סלקא ובקע רקיעין, עד דסלקא בדוכתיה ואתער מה דאתער, אי טב טב, אי ביש ביש, ועל דא כתיב 'ונשמרת מכל דבר רע' (דברים כג י). פירוש: שמצאנו בכתובים ענין זה של כח הדיבור, כמצויין בפסוקים האלו. ולמדנו שאותו הדיבור עולה ובקע רקיעים עד שעולה במקומו, ומעורר את מה שמעורר, אם טוב דיבורי תורה

ותפלה - טוב, ואם רע - דיבורים אסורים ח"ו - רע. ועל זה כתוב 'ונשמרת מכל דבר רע'.

דבר גדול למדנו כאן מדברי הזוה"ק, שכל מציאות הקומה שלמה שלנו הוא מכוון כנגד עולמות עליונים של מציאות האדם קדמון, וכל פעולה וכל תנועה ואפילו דיבור שמוציאים מהפה פועל ומנענע למעלה עולמות, ובזה אנו מעוררים את הרצון העליון להשפיע עלינו שפע קדושה מלמעלה. וכמו בעת בריאת העולם ברא אותנו הקדוש ברוך הוא עם שבע מידות עליונות, שהם חסד גבורה תפארת הוד יסוד מלכות נומחמת קוצר הזמן אי אפשר כעת להאריך בביאור מהות פרטיות מידות אלו בנפש האדם. וכמו שאמרנו שעצם צורת האדם מכוון כנגד האדם קדמון, כן הוא בשבע מידותיו שהם מכוונים כנגד המידות העליונות.

על ידי מידות אלו אנו מקיימים את ציווי ה' במצות ספירת העומר, וכל יום מכוון כנגד מידה וספירה אחת, וצריך כל אחד להאמין שעל ידי שהוציא מפיו את ספירת היום, הרי הוא גורם להתעוררות אותו עולם של ספירה זו למעלה שכנגדו, שהוא משתקף ומאיר בנפש האדם כאן למטה, ונעשה תיקון ועליה בעבודת המידות שיש בכל אדם, כי כאשר אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה. וכגון כאשר אמרנו היום 'היום שלשה ימים לעומר' שהוא מכוון כנגד 'תפארת שבחסד', הרי הוא בהכרח משפיע על האדם לזכך בעצמו את חלק המידה של תפארת שבחסד הנמצא בנפשו, והרי הוא נחוץ ומוכרח לזככו ולתקנו, כי זה כל עבודת האדם.

זהו יסוד הראשון שצריך לדעת, ויש לחזור ולשנן אותו ולהתחזק בזה שהוא אמת לאמתו, אשר נתן לנו הקדוש ברוך הוא את הברירה שעל ידי שמקיים את מצות הספירה שציווה בתורה הקדושה, על ידי מילים ספורות אלו מזדעזעים ומתנענעים עולמות עליונים והספירה שכנגד יום זה, ומטהרים כל קליפותינו וטומאותינו, כדברי התורת חיים (פרשת אמור ד"ה וספרתס) שמבאר מה שאנו אומרים בספירה (בנוסף ה'לשם ייחוד' שקודם הצניחה) 'אתה ציוויתנו על ידי משה עבדך לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקליפותינו, שלא מצינו שום רמז בציווי התורה כדי לטהרנו מקליפותינו, אלא שתיבת 'לכם' הוא ראשי תיבות 'כדי לטהרנו מקליפותינו', נמצא שהציווי נרמז בפירוש על ידי משה.

באשר נדע ונכיר בזה הרי כל אמירת ועבודת הספירה יהיה נעשה באופן אחר לגמרי, בהתלהבות ובכל הכח, כי לפי ערך עשיית וקיום המצוה כך נעשה ונפעל ההתעוררות למעלה, ואם אופן אמירת הספירה הוא בקרירות ובעצלות, אזי למעלה גם יתאמצו מאוד לשמוע מה אמה, כי הקול שעולה הוא מעומעם וחלוש, וממילא לפי ערך זה תהיה התוצאה שבקושי ישפיע הענין למעלה וממילא לא ימשיך למטה. אבל אם נעשה בהתלהבות וברגש אש קודש, אזי משפע מצות ספירת העומר יתמשך עליו להיות לו שפע עצום של תפארת שבחסד וכן כל יום המידה שלו, ואף אם אין מרגישים מיד את הפעולה לטובה, אבל בוודאי נעשה שינוי בקרבו, וכאשר באיזה זמן יבוא לידי נסיון, אזי על ידי שינוי ושפע קודש זה יעלה לו בניקל להתגבר למען כבוד שמו יתברך.

היום השני שנחויץ לכל עובד ה' לדעת ולהכיר על בוריו, כי הגם שביציאת מצרים יצאנו מעבדות לחירות ממש, וברגע אחד נתהפכנו כולנו למהות אחרת לגמרי, ובליל קדוש זה של ליל פסח זכינו בשעתא חדא להשגות נשגבות של שערי קדושה, מכל מקום גילה לנו הקדוש ברוך הוא שכל זה היה הוראת שעה לאותה העת, כי לפי ערך עומק הזוהמא והטומאה שבני ישראל היו שוקעים בו בערוות הארץ של מצרים, לא היתה ברירה אחרת כי אם להוציאם ולהעלותם ברגע אחד למעלות רמות וגבוהות כל כך, על ידי המורא גדול וגילוי השכינה כאשר מלך מלכי המלכים ירד בכבודו ובעצמו להוציאם משם.

אבל מיד למחרת אמר הקדוש ברוך הוא לבני ישראל שכעת אני מחזיר ומסלק את כל ההארות והמדרגות הגדולות האלו שזכיתם להם, ואתם חוזרים לאותו מעמד ומצב שהייתם בו כמו קודם היציאה, ועתה העבודה הזאת לכם היא, לעבוד ולהתייגע בעצמכם להשיג את כל המעלות האלו, ולפי ערך היגיעה באתערותא דלתתא נותן ומשפיע הקדוש ברוך הוא אתערותא דלעילא. ובכל שנה ושנה חוזר ונשנה אותו ענין באותו אופן וסדר כמו שהיה בזמן יציאת מצרים, ובמשך מ"ט ימי הספירה העבודה היא יום אחר יום, להחזיר את אותם המדרגות של הגדלות כמו בליל פסח, ואי אפשר לתפוס ולחטוף מדרגות במהירות ובדילוג, כי יש סדר ומהלך ממדרגה למדרגה עד שמשגיגים את התכלית הנרצה.

בה הם דברי קדשו של הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זי"ע בענין זה (ליקוטים לפרשת

ויקרא ד"ה ויקרא): 'ויקרא אל משה, ופירש רש"י לכל קריאות ולכל דברות וציוויים קדמה קריאה. דע, שבא רש"י ז"ל כאן ללמדנו כלל גדול בתורה, והיינו כמו שמשה לא היה ניגש לדבר עם השכינה עד שקדמו קריאה, כמו כן צריך האדם הרוצה לעלות אל ה' ממדרגה למדרגה, בכל מדרגה צריך הוא שיקדימו קריאה מן השמים וליתן לו אותו המדרגה. כי העבודת האמיתית לשם יתברך הוא דוקא מי שעובד את השי"ת, ואינו רוצה באמת שום מדרגה עד שקוראין לו וכופין אותו מן השמים על זה כי הוא צורך העולם.'

'וזהנה' בעינינו ראינו רבים מן החסידים שנעשו משוגעים ח"ו או בעלי מרה שחורה, ומאין נמצא הדבר הזה, אם מן התורה ח"ו אדרבה התורה עוד משמחת את הלב, ולסיבה זו אסרו חז"ל לימוד התורה בתשעה באב ולאבל (פנינים). אם מן המצוות הלא 'פקודי ה' ישרים משמחי לב' (תהלים יטו). אבל הענין הוא כי האנשים ההם הם הרוצים לעלות אל ה', והסולם נעלמה מעיניהם כי אינם עובדים את השי"ת בהדרגה, ותופסים דבר שאין שייך להם בלי שום קריאה ורשות מן השמים. ודבר זה הוא הוראה בכלל לכל עבודת ה' שלנו, שמיום שהאדם עומד על דעתו ושכלו עד לאחר אריכות ימיו ושנותיו, אי אפשר לדלג ולהשיג במהירות ובחפזון מדרגות נעלות, רק על פי סדר והדרגה.

וזממשיך האוהב ישראל: 'וגם יש אנשים שעיקר עבודת שלהם להשי"ת הוא כדי להיות בעל מדרגה, ועל זה נאמר (שמות כג) לא תעלה במעלות על מזבחי, היינו כדי להיות בעל מעלה ומדרגה. כי תגלה ערותך עליו, כמו שאנו רואין שח"ו נעשו בעלי מרה שחורה. ולא כן דרך האנשים השלמים שהם עובדים מרוצים להשי"ת ואינם רוצים באמת שום מדרגה. ומה שאנו רואים שיש להם מדרגות גדולות הכל הוא על ידי כפייה מן השמים לצורך העולם ויזהר האדם בזה. ואל יהרסו לעלות אל ה' כי הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם.'

מערתה נחזור לענין שבו פתחנו, לחזק את ענין עבודת התפילה, שאכן זוהי דרך ארוכה שיש לעלות בה ממדרגה למדרגה, אך זאת יכול אני לומר באחריות מלאה בס"ד, כי מי שיהיה לו סבלנות ואורך רוח ולא יתרפה מהגיעה

בעבודת התפילה, והגם שכעת קשה עליו המלאכה כי עדיין אינו עומד באותה מדרגה שמתייגע הוא עליה, והוא עושה אותה רק כי הוא צריך, אבל בכל זאת אינו מתפעל וממשיך בעקשנות ובאופן של קביעות, חלילה שיחשוב שכל היגיעה הזאת הולכת לאיבוד ולריק, כי כל פעולה וכל יגיעה ולו הקטנה והקלושה ביותר עושה רושם, ואי אפשר להשיג ולהרגיש את התענוג והמתיקות שבתפילה ברגע אחד, כי הוא דבר שבא לאחר משך זמן, אבל על ידי היגיעה וההתמדה בעבודה, הרי הוא מובטח שבוודאי סוף התענוג לבוא, וישיג ויגיע למתיקות בעבודת התפילה.

בן הוא גם בכל שאר חלקי עבודת ה', בהתמדת והבנת התורה וכדומה, כי אי אפשר לגדול תלמיד חכם בין לילה, אלא צריך הרבה יגיעה והתמדה בתורה עד שמשגיגים את כל חלקי התורה. ולכל אחד קצוב הזמן המיוחד לו כמה צריך להתייגע עד שישגי את התענוג, והוא תלוי לפי שורשי נשמה ועוד חשבונות עמוקים מכבשי דרחמנא. אבל בוודאי מי שלא יתרפה ולא יתייאש רק יתמיד בעבודה סוף כל סוף ישיג זאת, והוא דבר ברור כשמש, כי בעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא. וזה הוא יסוד ימי הספירה, המלמדים אותנו שאכן יצאנו ממצרים, אבל כדי להשיג את אמיתות המדרגות צריך לילך ממעלה למעלה על פי סדר שלב אחר שלב, ולהאמין שכל פעולה שאנו עושים גורם רושם גדול ומקדשנו ומטהרנו, עד שנזכה בעז"ה לנעימות עריבות ומתיקות עבדות ה' אכ"ה.

בניני אמונים נצר

קטעים נבחרים מתוך גליונות 'אמונים נצר'

אמונה ובטחון בעת מלחמה

לרגל חג הפסח חג האמונה מביאים אנו ליקוט מיוחד בענין דרך ההנהגה בעת מלחמה, חיזוק האמונה והבטחון, דרך ההשתדלות הנכונה, הדרך לנסוך מנוחה ורוגע בצאצאים, הלימוד במוסדות התורה ועוד. וזאת למודעי כי הבנת הדברים כראוי דורשת אריכות וביאור נרחב בכדי לרדת לעומקה של סוגיא על פי המסורה הבהירה והמסורה לנו, וכאן הבאנו רק מעט מזעיר, וצינינו על כל דבר איה מקורו טהור, כדי שיהיה אפשר ללבן וללמוד את הדברים במקורם שבו נאמרו ונכתבו באריכות, ותן לחכם ויחכם עוד.

אין לנו על מי להישען

ולפלא שאנו לא שמענו מעולם שאלה כזו כלל, וכי מה בכלל השאלה, בכל הדורות דיברו על אמונה טהורה ודברי בטחון וחיזוק וכולם נרגעו ונעשו מיושבים בלי כל דאגה ופחד, ואני לא מדבר משמועות או מעשיות וכדו' רק מה שאני הייתי חי את התקופות האלו, ולא לפני מאה וחמישים שנה וגם לא לפני מאה שנה, כי עדיין לא הייתי אז בעולם, אלא לפני כשלושים ארבעים

ראיתי גליון אחד שכתב בענין זה דברים נוראים, אשר ממש לא יעלו על דעת יהודי מאמין לכתוב כך, ונאע"פ שאולי אין מן השורה להזכיר את דבריו אלו ברבים, אבל היות שרואים אשר ל"ע על ידי הסביבה ועל ידי הדיבורים ששומעים מכל אנשי הרחוב שוכחים קצת את האמונה וההשקפה הצרופה והטהורה, לכן מן הראוי לדבר על זה]. וכותב שם שאלה: 'מה אומרים לילדים בזמן כזה.'

להם שעם יהודים לא כדאי להתחיל. ב', שנשיא ארה"ב היה בפה וגם שהביא מארה"ב ב' ספינות גדולות ועמם כל מיני כלי וטכסיסי מלחמה, עכ"ד. תסמרנה שערות ראש, הרי אלו הם דברי אפיקורסות ומינות ממש, וכי זה עוזר לנו ח"ו? הרי יש לנו קל מלך גדול וקדוש' אחד יחיד ומיוחד, ובנשמת אמרנו היום 'אין לנו מלך עוזר וסומך אלא אתה', ולדידם צריך להחליף את הגירסא ולהוסיף בנשמת 'וגם ב' ספינות גדולות' וכו'... וכי זה הוא הדבר שמסיר דאגה מהילדים? הבל הבלים! [בוודאי שאני דן לזכות את העורך שלכאורה העתיק זאת מאיזה עיתון ולא שם לב מה הוא כותב], אבל צריך לחזור על זה כדי שחלילה לא יעלה על דעתנו כאלו מחשבות ודומיהן.

(רעווא דרעוין פרשת נח תשפ"ד)

וחמישים שנה, ועל ידי דיבורים אלו חיו באווירה טהורה ורגועה, ועל ידי כל אלו הזמנים נתעלו עוד ועוד באמונה וביטחון, כי על ידי שביררו את כל העניינים בהלכות השתדלות ואמונה ובטחון כראוי לכל ירא שמים, באמת התעלו ביתר שאת ויתר עוז.

אבל כהיום הזה לא רק שאין אומרים כאלו דיבורים, אלא תשמעו איזה דברי כפירה ומינות והבל הבלים שכאלו יכולים יהודים שומרי תומ"צ משלנו לכתוב, וזה לשונו: 'תשובה: א', להגיד להם כי היהודים אינם כל כך שקטים וקטנים כפי שראינו עתה, רק יש לנו כוחות גדולים ונמצא אותם שהם כקליפת השום, קצת ערבים שאין להם דעת ותבונה שהתנפלו, ואפילו שהפעם הצליחו בזה, אבל כל פעם היו להם תבוסה, וכן הפעם נראה

לא המקלט מציל

ולכן ניצלו, כך ספר לרבים, היודעים אתם כמה רעל יש בדברים אלו, כמה עקומים ודברי שקר הם דיבורים אלו, נורא נוראות.

סיפר לי היום אחד שבמלחמת ששת הימים היה הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל יושב בביתו ועוסק בתורה ולא הלך לשום מקום

נאמר דוגמא אחת לדברי ההבל שלהם שיכולים מאוד להשפיע על האדם, הנה סיפר אחד, שבאחד הערים נפל באמבע ליד תלמוד תורה והבנין ניזוק ונשברו החלונות, ובחסדי שמים לא ניזוק אף אחד בגוף, וזאת למה, מכיון ששמעו לקול הרשויות ולא קיימו הלימודים בת"ת

רביעי או חמישי בשבוע שאחרי כן, כל הת"ת בירושלים לא למדו, אמנם כ"ק מורי חמי [מרן אדמו"ר הגה"ק מתולדות אהרן] זצוק"ל הורה לקיים את הלימודים מיום ראשון בבוקר לכל היום, ולא רק זאת אלא שבערב היה אף סדר 'חברת מתמידים', והמציאות אז במלחמה היה שאת הבאמבעס הם שיגרו רק בלילה לא ביום, וכל החתונות וכדו' הקדימו לשעות היום, בכדי שבלילה יוכלו כולם להיות בבתיהם, ולכן חשבו הנהלת הת"ת שסדר המתמידים שבשעות הערב לא יתקיים, וגם לזה לא הסכים כ"ק מו"ח זצוק"ל בשום אופן.

אני התלוויתי אז למורי חמי זצוק"ל בדרכו מביתו לחדרו שבביהמ"ד

היכן שהיה מקבל קהל, וזה היה ממש ליד היכל ביהמ"ד היכן שהילדים למדו, וכשעלו במדרגות ונכנס לשם הראה קורת רוח מרובה באמרו וכי זאת אתם רוצים לבטל, שוטים, אם יש דבר שמגין עלינו הרי זה תורה של תשב"ר, ואם יאמרו מהיכן הנני לוקח אחריות, חז"ל (ירושלמי מגילה פ"א ה"ז) אמרו לנו ששמירתנו היא הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, זהו שכל והשקפת התורה.

במובן שהממשלה והצבא יש להם שכל אחר, אבל אנו מתחשבים רק במה שהתורה אומרת,

בעת האזעקות, ובני ביתו הפצירו בו שילך למקום מוגן ושירד למקלט, והוא המשיך ללמוד בביתו והרי הוא היה כל כולו תורה, ומאחר שהפצירה בו מאוד נענה לה ולקח את הגמרא והרמב"ם והלך למקלט. כשחזרו ראו שחלק מפצצה נפל ליד ביתם וניזוק כסאו שישב עליו תמיד, ואמרה לו בני ביתו 'ראית שצדקתי', אזי צעק לעברה 'את אשמה בכך שכעת צריכים לרכוש כסא חדש, שאם הייתי נשאר יושב כאן לא היה קורה כלום! והא ראייה שהרי נשארתי בחיים, ואם לא היה נגזר עלי שאשאר בחיים לא היה עוזר כלום ללכת כאן ולרוץ שם, ולכן את היא שהיזקת את הכסא, שאם הייתי נשאר כאן היינו חוסכים גם את זה'...

זהו אמת לאמיתו, וכאן כותב השוטה הזה, ש'בגלל' שהילדים לא היו בת"ת לכן ניצלו, כשהיפך הגמור הוא הנכון, והוא עצמו אשם בכך ועליו כעת לשלם את כל הנוזקים של הבנין, שאם הילדים היו הולכים לת"ת לא היה קורה כלום, ואין לי ספק בכך, והם דברים פשוטים מאוד.

זבורני כשהיתה המלחמה בשנת תשנ"א, והאזעקה הראשונה היתה בליל שישי, ולמחרת ביום שישי היה העולם מבובל ולא ידעו מה לעשות, המצב היה נורא, והלימודים בתלמודי התורה לא התקיימו עד יום

תאמר האם ראית שהקב"ה ציווה להם לעשות כך וכך, אכן לא ראיתי, אבל כתוב בפרשתנו 'בראשית ברא אלקים' וגו' שהוא ברא הכל והוא עושה הכל. ואת זה הרי צריך לקבל ולהאמין, שהרי אין הם דברים שרואים בחוש, אבל אם לומדים בחומש-רש"י את יסודות האמונה של בריאת העולם רואים זאת, אבל לזה לא היה זמן שהרי היה צריך היה לקרוא את כל הציטיטונגין עם כל מה שפלוני אמר ואומר ועושה ויעשה...

ישנם שדנים במה שאירע ל"ע, אם זה מחדל כזה או כזה ומי אשם בדבר וכדומה, בוודאי זה מחדל, כי מה זה 'מחדל', אתוון 'מח דל', שיש שכל קטן עני בדעת, הוא חושב שהוא פיקח גדול ומבין גדול מהו המחדל, בוודאי זה מח-דל גדול, ראש סתום ומטומטם מאין הבין, הרי הכל הוא בהשגחה ובשמירה עליונה 'הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל', וזהו תפקידנו לצאת מהדלות הזאת ולהתעמק באמונת השי"ת.

אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים, ואין אני סומך על אף אחד, ואפילו הנשיא הגדול מאמריקה שאומר שישלח ספינה גדולה עם עשרות כלי טייס וכו' ברגע אחד הכל יכול להתבטל, והכל הבל וריק, ולא

שום רוצים שמירה יתירה, תדאג ותסדר שהתשב"ר ילמדו. כמובן שזה קשה מאוד, כי אנשים נבהלים, וזאת כיון שאם בזמנים כתיקונם לא משקיעים בזה להיות בהירים בשכל התורה, הרי כשמגיע שעת נסיון אינו בקל לחיות עם זה ואינם יודעים מה לעשות, בפרט שכאן הוא שומע שזה אומר לעשות כך ומשנהו אומר להיפך ומתבלבל ונפחד לגמרי. מו"ח זצוק"ל היה לו שו"ע בהיר עם כל הנו"כ בסוגיא זו, והיה אצלו בהיר ונהיר בדיוק מה צריך לעשות על פי התורה במצבים כאלו, ולא התבלבל ולא איבד את עשתונותיו כשנפלו הבאמבעס. וזה תוצאה של האמונה, כי אם אני מאמין שלכל באמבע יש כתובת מדויקת, והבאמבע לא הגיע מכיון שהמחבל החליט לשגרו, ואם תאמר הרי המציאות הוא שהם שגרוהו, אין הכי נמי, אמנם לאמיתו של דבר האם הוא יכול לשגר משהו, הרי הוא אינו יכול לשגר כלום, ואם הקב"ה אינו מצוה לו הוא אינו יכול לעשות כלום.

נקודה זו היא נקודה קשה מאוד לחיות ולקבל מחשבה זו, שהרי הערבים הם חבורת רוצחים שפלים רח"ל, ואכן זה הכל אמת, אבל זה ברור שהם אינם יכולים להרים את ידם בלי רשות מהקב"ה כפשוטו, ואם

בוודאי יושיענו, אולי כעת הוא העת
רצון לסיים עם הגלות המר הזו.

(לעווט דרעוויץ פּרשט צראַשית טשפ"ד)

יחשוב מאן דהוא אף לרגע שיש על מי
לסמוך, אלא על הקב"ה בעצמו שהוא
יוציאנו מהגלות החשוך הזה, על ידי
שאנו נצעק כאן ונתפלל אליו, הקב"ה

רק אחר בהירות האמונה אפשר לדון בחובת ההשתדלות

אפילו יותר ממה שהנשיא של אמריקה
רוצה לעשות כעת, הוא רוצה לעשות
'כיפת זהב', שכמו שיש 'כיפת ברזל',
יהיה כיפת זהב שתגונן על כל מדינות
ארצות הברית, והעלות של זה נאמדת
בהון עתק, אבל הקב"ה יש לו משהו
יותר טוב מזה, שגם נשיא אמריקה לא
יוכל לעשות כזאת.

זו האמת הברורה שצריך לדעת לפני
הכל, לא היה שום טיל וכלי
משחית שהזיק שלא אמר הקב"ה על
זה שטיל זה יפול כאן וכאן, ואין שום
כוח אחר בעולם, לא כוח אנושי, לא
כוח טבעי, לא רוחות ולא אש, אין
שום מציאות בעולם שלא הקב"ה
מחליט וקובע האם ישוגרו הטילים,
האם יגיעו למחוזם או שיפלו באמצע
הדרך או שיירטו אותם וכו', הכל
המגיד מראשית אחרית הוא הקובע
והמחליט, שום דבר לא קורה ולא
הווה אם השי"ת אינו מחליט שיהיה
כך.

מעיקר א': יש לדעת שכל טיל שמשוגר,
ולאו דווקא טיל אלא כל מטוס
שנוסע וכן כל דבר וענין שמתרחש
בעולם, כל אבן שנזרק וכל מה שקורה
כאן, לא תלוי כלל במי שהפעילו
ושיגרו וכדומה, לא הוא המשגר
ולא הוא המפעיל, וזה לא תלוי כלל
ברצונו, אלא הקדוש ברוך הוא הוא זה
שאומר על כל הדברים לאן הם ילכו
ויגיעו, צריך לשמוע היטב דבר זה,
קשה לאדם להבין ולהאמין בזה עד
הסוף אבל זה אמת לאמיתו.

הגוי באיראן יכול לזעום מתוך כעס
ורציחה ולהחליט לשגר טילים,
אבל אין זה תלוי כלל בהחלטתו,
יכול הוא להכין את כל האמצעים
והטכנולוגיה לכך, אבל ההחלטה אם
הטיל יגיע או לא, זה נקבע רק על פי
ה'ווייז' של הקב"ה כביכול, השי"ת יש
לו ווייז מעולה הרבה יותר ממה שיש
כאן, כאן יש 'ווייז' ויש 'נערווייז'...
אבל הווייז שיש לבורא ית"ש הוא

לו גם ביטוח... הרי הוא מסודר לגמרי, האם יש צד שהאדם בבחירתו יוכל להתחמק מרצון הבורא, מי שאומר כך הרי הוא כופר ממש רח"ל ומדבר דברי כפירה, שהרי אין כזאת מציאות בעולם שהבורא מחליט משהו והנברא יוכל להתגבר על זה, וכל זה דברים פשוטים מאוד.

לְסִיבּוֹם, הקדוש ברוך הוא מחליט האם יעופו טילים והאם יפלו ויזיקו, ואין זה משנה כמה ק"ג של חומר נפץ יש בזה, והוא אינו צריך אפילו טילים לצורך זה, כי הקב"ה יכול להחליט על אדם שהולך ברחוב שבלא שום טיל ושום רובה יתמוטט ויסיים את חייו, ואף אחד לא יודע מה קרה לו, מגיעים אנשי הצלה ומפטירים, לצערנו אנחנו חייבים לקבוע שהוא מת, אבל מי עשה את זאת, אנחנו לא יודעים, הרי הוא יצא קודם מביתו בריא אולם, אלא הקב"ה החליט שכך יהיה.

אָף אחד לא מת ממחלה אף פעם, לא היה דבר כזה, לא מאבנים ולא מכלי ירייה ולא משום דבר אחר, יש סיבה אחת למה אדם מסתלק מהעולם, מפני שהקב"ה אמר לו עד פה תבוא, כעת אתה צריך להיות למעלה, הגעת לכאן מפני שכך החליט הקב"ה, וכשהקב"ה החליט שסיימת את

לְפַעֲמִים משתמש הבורא יתברך עם הגוי של איראן, לפעמים עם הגוי של עזה ולפעמים בגוי של רוסלאנד, אבל כולם הם הצבא של הבורא יתברך, הקב"ה יש לו צבאות בכל העולם שהם 'איינגעשטעלט' אצלו והוא משתמש בהם כרצונו, ושולח להם הוראות למוחם מה לעשות. עדיין אין בכלי הטכנולוגיה אפשרות לשדר הוראות למוח האדם, ואולי עוד יהיה, אבל הקב"ה עושה כך ושולח את הוראותיו לכל מי שהוא חפץ ורוצה, כגון שלגוי של איראן או לנשיא ההוא הוא מורה שישלחו את הטיל משם והוא מלווה את הטיל ומורה שיפול כאן ויזיק כאן, ואלו הם דברים פשוטים מאוד מאוד, ודברים ברורים מאוד מאוד ואין אף אחד שמתווכח על זה.

אָחַר שיודעים בבירור דבר זה, ומבינים שבאמת לאמיתו כשהקדוש ברוך הוא מחליט חלילה שהטיל יפגע או שמחליט שההוא צריך לסיים כעת את תפקידו בעולם הזה, הדבר יקרה ואי אפשר להימלט מכך, האם יש צד בעולם לחשוב ולדמות שהקב"ה יחליט שבשעה הזאת פלוני צריך לסיים את תפקידו בעולם והלה יאמר שאינו מסכים... ויאמר שיש לו מ"ד וכיפת ברזל, ומי מדבר כשיש

מינה בשבילי כשאני יוצא החוצה והשמים מלאים בחיצי אש, בוודאי שאני אומר יושב בסתר עליון וכדומה, אבל מעבר לזה אין לזה קשר אלי ואיני צריך לעשות כלום.

סעיף ב': עד כאן הכל ברור, אלא שיש מצוה של השתדלות, ועל זה אומר החובות הלבבות (שער הנטמון פ"ד ועוד) שאם אדם יקפוץ למים ויאמר שהוא ברור באמונה הרי הוא ייענש על כך, ואמנם אמת נכון הדבר שלא קפיצתו למים היא הסיבה שהוא ימות, שהרי הקב"ה כבר הראה כמה פעמים במשך הדורות שאפשר להיות במים ולהישאר בחיים, אלא - אומר החובות הלבבות - שהקדוש ברוך הוא שהוא המחליט הוא יתבע ויעניש אותו על זה שקפץ למים ורק לכן הוא ימות, שהקב"ה עצמו אומר שמים זה דבר שמנוגד לחיי האדם, אבל לא מפני שבמים אין חמצן וממילא כשהאדם נכנס למים הוא מת, זה לא אמת, ההיסטוריה מראה שאנשים היו במים כמה שעות ונשאר בחיים, אלא שהקב"ה בורא שמים וארץ הוא זה שאמר שכשאדם נכנס למים הוא יטבע, זה ציווי של השי"ת שבמים האדם נטבע ומת, וכיון שאדם זה עבר על דבר ה' שציווה לא לעשות פעולה שהתוצאה שלה - כפי דרך העולם

תפקידך או שלא סיימת אבל צריך אתה כבר לעלות למעלה אזי עולה הוא למעלה. כל הסיבות של מחלות וטילים וכדומה הם רק לכושים, אבל אינם סיבות אמיתיות ונכונות כלל וכלל, לא זה הדבר. ולכן כל השתדלות שאדם עושה כדי להינצל מגזירתו של הקב"ה, חבל על כוחו ולא יעזור לו כלום, אי אפשר להתחמק מזה.

אם זה ברור אזי אשאל כעת שאלה, אם מתעופפים טילים ויודעים אנחנו שהטילים יגיעו בדיוק להיכן שהשי"ת רוצה שיגיעו, ואם הקב"ה רוצה שיגיעו למקום מסוים, הם יגיעו לשם ואי אפשר לבטל את זה, ואנחנו הרי יודעים שהדרך להמתיק את הגזירות הרעות היא בכוח התורה התפילה והתשובה, אם כן מה יהודי צריך לעשות במצב כזה, האם העצה היא לא ללכת לת"ת ולישיבה או כן ללכת, עד כאן אין שום שאלה בדבר. אם אנו נעצרים פה כולם רגועים, שכן גם אם מתעופפים טילים אין זה נוגע אלי, הרי אני בידיו של הקב"ה ומה שהוא יחליט זה מה שיהיה, ואם הטיל יהיה הסיבה או משהו אחר אין זה משנה לי, אם הקב"ה רוצה שמישהו יפסיק לחיות הוא יפסיק לחיות, כמו שר' חיים מבריסק אמר שמיתה אינה מציאות בפני עצמה אלא היא העדר והפסק של החיים, אם כן מאי נפקא

אחרת חוץ מזה, אבל יש הרבה דרגות בענין זה, כשאדם נכנס למים זה פשוט שעבר על ציווי ה', כי כשאדם קופץ למים אין שני דרכים, אי אפשר שישאר בחיים, וזה 'אחד ועוד אחד' שהוא ימות. אבל כשהדבר מתחיל להתרחק מהוודאות, אלא שיש רק חשש שדבר זה יזיק, יש לדון האם באופן כזה גם נאמר הציווי של השמר לך (ע"י רמב"ם וז"ל ושמיה"י פ"א ה"ד), הרי זה לא דבר ברור אלא שיכול להיות שהדבר יזיק, כאן מתחילים השאלות והבלבולים, בכמה אחוז כשיש צד של - נדבר מהדבר הקשה ביותר רח"ל - חשש מיתה, למשל כשמתעופפים טילים וזה יכול להביא מצב של מיתה, כמה אחוז צריך להיות שעל זה אומרת לי התורה שאני צריך לעשות כך וכך מפני שהקב"ה אומר שזה יקרה.

באן אפשר לטעות ולעשות הרבה טעויות והרבה עקמימות, כשהאדם יבדוק את עצמו בהנהגתו ביום יום יראה כמה סתירות ישנם בהנהגותיו, דברים שמקובל אצלו שאותם מותר לעשות ואין בזה חשש הוא עושה, אבל כשזה מגיע לדבר חדש הוא מתבלבל. ברצוני לשאול, האם יש למישהו היום מניעה והגבלה להיכנס לרכב ולנסוע, האם מישהו חושב פעמיים לפני זה, האם יש איזה

שקבע השי"ת - היא מוות, לכן יתבעו ממנו את דבר מיתתו.

ואף אם יטען האדם הזה בבית דין של מעלה שהרי היה לו ברור שאין שום דבר הממית לא מים ולא אש והכל רק מאבינו שבשמים, יענה לו הקב"ה אני מאוד שמח לשמוע את דבריך הברורים באמונה, אבל יש לך עקמימות במחשבתך, שהמים אינם דבר שמתים על ידו מפני שהמים עצמם מטביעים, אלא שהרבש"ע שאתה בטוח שהוא עושה הכל הוא עצמו אמר בששת ימי בראשית שמקום האדם אינו במים אלא בארץ, ועל כן כיון שעברת על ציווי ה' נענשת במיתה. לא שהמים הם הגורם להיטבע, אלא כמו שיש לאו של חילול שבת כך יש לאו שאסור להיכנס למים מפני שהקב"ה ציווה שלא להיכנס, ואומר החובות הלבבות שלכן יעמוד האדם לדין וחשבון על שעבר על ציווי ה'.

זה הכלל של כל הדברים שציוו חז"ל והרמב"ם שצריך להיזהר מהם, הכל זהו מפני שכך ציווה הקב"ה שדברים אלו הם סתירה לחיי האדם, וכשאדם עושה דברים אלו הוא עובר על התורה, לא על הטבע אלא על התורה, בוודאי שזה טבע, אבל זה 'הייליגע טבע', שהקב"ה הוא זה שאמר שיהיה כזה טבע. אין מציאות

באמת ככה, אבל עדיין איני רואה שום חילוק בין זה לזה ושניהם הם עדיין חשש רחוק מאוד, ולמה לנסוע ברכב אנשים לא מפחדים. אלא ההבדל הוא שברכב האדם רגיל לנסוע ואינו רוצה להפסיק מזה, ועל כן מחליט הוא שאין בזה סכנה ומתייחס לזה בביטול, אבל כשנשב יחד ונעשה חשבון כמה הנזקים שקרו מהטילים, נראה בבירור שהאחוזים פחותים מהאסונות שהתרחשו על ידי הרכבים.

יש דברים שאינם גורמים לאדם שום פחד מפני שזה דבר יום ביומו, כמו שראינו בשנה וחצי האחרונים שהיו אזעקות ובתקופה האחרונה אף אחד לא התייחס לזה, האם המצב כעת שונה, אלא זה השפעה חיצונית, כעת שזה מאיראן מתפעלים שזה משהו אחר, אבל למעשה הכל אחד והכל אותו רבוננו של עולם, אם ניכנס לחשבונות של האחוזים נראה שלא השתנה שום דבר, ולענ"ד על זה לא נאמר שאדם צריך לעשות השתדלות. וכאמור שזה על פי ההקדמה של סעיף א' שמה שהקב"ה ירצה זה מה שיהיה בכל אופן שהוא, ורק אחר כך יש סעיף ב' שהוא הלאו של השמר לך, ויש לזה הגדרה, ההגדרה היא שכאשר הנזק ברור, בוודאי אסור לעשות את הדבר

חשבון שאדם עושה שאולי עדיף לו ללכת ברגל, אף אחד אינו חושב כך, ואני תמה, האם ידוע לכם כמה אנשים שנוסעים ברכבים נהרגים מדי שנה מתאונות דרכים, כאן בארץ נהרגים יותר מחמש מאות איש כל שנה, ובאמריקה יותר מחמישים אלף איש. וכמו כן יש מאות ואלפי טיסות בכל יום ואף אחד אינו חושש, אף שרק לפני שבוע התרסק מטוס בהודו וכמאתיים וחמישים איש נהרגו. אני רוצה לשאול, חמש מאות אנשים מתים מידי שנה מתאונות, האם אין זה ספק פיקוח נפש, היאך נכנסים לרכב, אלא מאי, אנשים אין להם שום ספיקות בזה כי כולם עושים כך וכדומה.

אם נתחיל לעשות חשבון באחוזים כמה הסכנה שיש בטילים אלו, כעת אנשים מחשבים לפי היממה האחרונה שנהרגו רח"ל כמה אנשים, אבל הרי כבר שנה וחצי ששיגרו יותר מחמשה עשר אלף טילים וכמה כבר נהרגו, אלא מאי, מפני שביממה האחרונה זה הזיק יותר, אנשים מתבלבלים ונכנסים לבהלה ומחליטים שהטילים מאיראן כבר אינם דומה לטילים מעזה, ואומרים שכל טיל כזה הוא כמאה טילים מעזה, יתכן שזה

חיוב של השתדלות לקום ולעשות פעולה.

(שיחת חיזוק בסיל סיון תשפ"ה)

וזוהי עבירה גדולה אם האדם עושה כך, אבל מכאן עד למצבינו אנו יש מרחק גדול, וכשהדברים לא ברורים ואין בזה וודאות שהסכנה קיימת אין

מלחמות אני עשיתי

בהשתדלות [באופן שהאדם אינו מחויב בה ורק שמותר לו לעשותה] ומתחזקים בבטחון בבורא ית"ש, כך ממשיכים שפע רב של ישועות והשפעות טובות לכל בני ישראל. ולפי זה, כשהאדם משתבח ואומר שבזכות זה שהוא רץ לממ"ד כשנשמעה האזעקה, זכה להינצל ולהישאר בחיים אף שכל ביתו נחרב מפגיעת הטיל, עליו לדעת ולזכור, שאם לא היה רץ לממ"ד כלל ולא היה מדמה בדעתו שזוהי מה שיציל אותו, אלא היה זוכה לחיות עם מדרגה גבוהה יותר בבטחון עד שלא היה מרגיש שום צורך לעשות את ההשתדלות הזאת [המותרת, אך המיותרת למי שזוכה לבטחון האמיתי], אזי היו גם כל ביתו ורכושו ניצלים עמו ולא רק הוא ואנשי ביתו, וכמפורש בדברי המלבי"ם הנ"ל, שהבטחון בהשי"ת וההמנעות מלעשות השתדלות [אף ששם היתה זאת השתדלות נכונה ואמיתית שנאמרה לדוד מלכא משיחא באורים ותומים מפי שמיא] פועלת הרבה יותר מאשר ההשתדלות עצמה.

ממילא נמצא שהטענה השקרית של הרשעים שהם הנלחמים מול האויבים בחירוף נפש, ואילו החרדים לדבר ה' שמובדלים מכל הזוהמא והטומאה של הצבא הטרף, אינם עושים כלום ל'מאמץ המלחמתי' ויושבים בשקט ובמנוחה, וממילא לא מגיע להם שום זכויות וכדומה, היא טענה שבטעות יסודה, שהרי הם לשיטתם טוענים שהם הממשיכים של דוד המלך ע"ה, וכפי שהיה לו צבא שיצא למלחמות, כך יש גם להם צבא הנלחם, עפ"ל, והלא לשיטתם הם צריכים לנהוג כדוד המלך שנתן מחצית מהשלל לאלו שנשאריו מאחור והכיר בכך שכל הנצחון תלוי רק באלו שמרוב בטחונם בהשי"ת כלל לא יצאו להילחם, והם מדברים ואומרים להיפך מזה.

גם יש כאן חיזוק עצום לעם ה', לדעת ולזכור שלא ההשתדלות והמעשים הם הפועלים את התוצאה ואת הישועה, כי אם להיפך, ככל שממעטים

ואת נצחוננו בכוחו שלו, ואינו מקשר ומייחס הכל אך ורק להשי"ת, ואינו יכול לעמוד איתן בדעתו בזמן של מלחמה ולזכור למי קשור הנצחון של המלחמה, איש כזה אין מקומו בין צבא ה' הלוחמים את מלחמת המצוה, שכן הוא גורם בזה חורבן נורא והסתלקות של הסייעתא דשמיא, וכדלעיל.

במו כן יש לנו כעת תפקיד חשוב להרגיע ולנסוך עזו וחיזוק בבני הבית ובצאצאים שיחיו, ולא לנהוג כהוראות של בעלי הדעות הכוזבות שמקורם מהגויים, שטוענים שאסור 'לדכא' את הפחד של הילדים אלא יש 'להכיל' את הפחד ולהבין אותו. כי לא כאלה חלק יעקב אשר נשמה בקרבם, ולנו יש את היכולת להגביר את הבטחון יותר מהפחד, ואכן צריך להבין את הילדים אבל בד בבד אפשר וצריך למחקו על ידי הבטחון. ובדוק ומנוסה [ואף אחד לא חזר ואמר לי שזה לא עבד אצלו], שאם משננים וחוזרים עם הילדים שלכל פצצה ולכל טיל יש כתובת מדויקת והכל הוא השי"ת בעצמו, והוא ית"ש שומר ומשגיח על בניו קרוביו, וחוזרים על פסוקים של אמונה ובטחון, זה משפיע על הילדים ומחדיר בהם מנוחת הנפש ושלווה אמיתית. ואדרבה, התינוקות של בית

זכר נתבאר מדברי השל"ה הק' שזהו הלימוד מפרשת המרגלים שלא עשו את שליחותם כראוי, ואחר שתיארו ואמרו כמה אי אפשר בדרך הטבע לכבוש את ארץ כנען, לא סיימו לומר שבהכרח לסמוך ולבטוח רק על הבורא יתברך, אלא אדרבא הכניסו מורך בלבבות עם בני ישראל והרחיקו אותם ממנוחת נפש הבוטח. וזה מה שכתב הספורנו שהיה בכאן חטא של חילול השם, שמתכפר רק במיתה רח"ל, כיון שזהו חילול ה' נורא ואיום לתלות את הנצחון וההצלחה בכוחו ועוצם ידו של הלוחם, ולשכוח שרק ה' הוא האלוקים והוא האיש מלחמה.

מענתה יתבארו כמין חומר דברי המשנה במסכת סוטה (דף מד.) שלדעת רבי עקיבא מה שאמר הכתוב (דנ"ס כח) שהאיש הירא ורך הלבב עליו לשוב לביתו ולא להצטרף ליוצאים למלחמה, הוא כפשוטו [ולא כדרשת רבי יוסי הגלילי שהכוונה היא על הירא מן העבירות שבידו], ולשון המשנה הוא: 'הירא ורך הלבב כמשמעו, שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה'. ולכאורה זהו לשון תמוה ומוקשה, וכי איזה 'קשרים' יש במלחמה. ולדברינו אלה יובן אל נכון, כי כוונת המשנה שהאיש שטועה ומקשר את הצלחתו

לזכות לאמונה פשוטה ובטחון אמיתי
בתמימות ובפשיטות.

(רעוא דרעוין פרשת שלח תשפ"ה)

רבן שעדיין לא מילאו את מוחם עם
דעות עקומות ומחשבות הבל של
כפירה וכדומה, יכולים יותר בנקל

אין חיוב השתדלות בחשש רחוק

שהטבע מחייב, ולכן שם הוא מחויב
לעשות את ההשתדלות, אבל לא ללכת
לקצה השני בדבר של אחד מעשר
אלף שצריך להיזהר על עצמו, והרי אי
אפשר באמת להיזהר,

ויסוד זה צריך להיות יסוד מוסד,
שאיננו יכול להיזהר מזה וגם
לא יועיל מה שאשתדל בזה ולא שייך
שאזהר להימנע ולהינצל מזה, אלא
שיש כללים שהקב"ה קבע בכריאה,
והיינו בדברים ברורים, שאותם צריך
לעשות, אבל על חשש שאפשר ואולי
יקרה כזאת, מה יש לך עם השתדלות
במקום כזה, ועל כרחך שבראש
של החושב כן לעשות ההשתדלות
המיותרת, ישנו עקמומית שאם אעשה
כך וכך איזהר בעצמי ואנצל, וזהו
כפירה, כי אתה לא יכול לעשות כלום,
וזה לא יעזור כלום.

וזה לכאורה צריך להיות פשוט,
ואולי אפשר לעשות ויכוח
מהו חשש רחוק, אבל אחד מעשר
אלף ואפי' חמשת אלפים הוא בודאי
חשש רחוק, ופשוט שאין צריך לעשות

מבאן ואילך זה סוגיא ארוכה בהרבה
מדרגות ופרטי פרטים, והרי
צריך לעשות ואיפה עוצרים מלעשות,
וזוהי שאלה קשה מאד ולא שייך
עכשיו לדבר על הכל, וזהו ענין של
זמן עד שהשכל קולט ומבין את הענין
לאשורו. אבל נאמר כלל קטן שהוא
לכל הדעות, שעל חששות רחוקות
אסור לאדם לעשות השתדלות, ולמשל,
חולי ומחלה שאחד מעשר אלף אנשים
יקרה לו כך ואם יעשה השתדלות
ינצל, לעני"ד אסור לעשות ההשתדלות
הזאת, כיון שבאמת לאמיתו הדבר
הולך להיות בכל מקרה, וההשתדלות
לא יעזור ולא יועיל כלום, ולא מעלה
ולא מוריד כלל, וממילא מה שהקב"ה
החליט כך יהיה, אלא בעולם הזה
הקב"ה מצווה שיש דברים שכן צריך
לעשות בהם השתדלות, וכדוגמא
דלעיל שבאוכל המונח לפניו הוא
צריך לקחת כף ולאכול, אבל החילוק
הוא ששם זה ודאי במאה אחוז שאם
לא יקח כף ימות, ואין שום צד אחד
מאלף שיחיה בלי לאכול, וזה תוצאה

חובת השתדלות לרוץ לשום מקום, ואכן מי שרץ יש לו על מי לסמוך, אלא שלדעתי חסר לו בדעה ישרה וצריך לתת לו תרופה לכך, כמו שמטפלים באנשים שנפשם חלשה, אבל מדברים כאן מצד דין תורה, התורה אומרת שאין שום חובת השתדלות במקרה כזה, בעירנו בית שמש מתגוררים כמאתיים אלף נפשות, והחשש הוא על אחד ממאתיים אלף, ואפי' אם החשש על אחד מחמישים אלף, וכי על זה יעשה השתדלות וכי אין לנו מה לעשות? למה לעשות אז השתדלות? הרי זה גובל בשגעון, אלא שהנפש מבוהלת ויש בהלה והשכל אומר שצריכים לרוץ למקלט, וגם הרשויות אומרים שצריכים לרוץ למקלט, כי הם צריכים לומר כך, אבל יהודי שיודע האמת ויודע את המציאות, מבין שאין כמעט חשש סכנה, וכשמחשבים כמה הוא חשש סכנה יש כאן, הרי זה צחוק, האם זהו בגדר מצב סכנה, לא ולא.

על כל פנים אנו אומרים זאת כי צריכים לדעת את האמת, ומי שאינו יכול לחיות עם האמת וטבוע בדעות אנושיות, ואינו מסוגל להפנים זאת, ונפשו מבוהלה, הרי הוא מתבלבל ונבהל ובורח, אבל אי אפשר לברוח מהקב"ה, 'אנה מפניך אברח', ואלא מאי, יעשה השתדלות?! אין חיוב

בחשש כזה השתדלות, וזה כבר מובא בפוסקים (הגה"ק מצנע'אין וי"ע ועוד) שלחלל שבת על חשש של אחד מאלף אסור, כיון שזה לא סכנה הנראה לעיניים אלא חשש, ואם אסור לחלל שבת בודאי שאין צריך לעשות השתדלות, וכל שכן אחד מעשר אלף, וזהו הנקודה השניה הצריכה לעניינו. והנני שב ומדגיש, שזוהי סוגיא קשה מאד ואולי אפילו יותר קשה מסוגיא דתגרי לוד, ומי שלא למד את הסוגיא לא ירמה את עצמו שיודע אותה, ואפילו אם הוא תלמיד חכם שלמד חושן משפט וכל הש"ס, אם לא למד סוגית הבטחון והשתדלות אינו יכול לומר בזה דעות, וכמו מי שלא למד אבן העזר אפילו אם למד או"ח ויו"ד וחומ"מ הוא לא יכול לפסוק באבן העזר, כמו כן בענין הבטחון שהוא סוגיא ככל סוגיות התורה, וזהו דברים פשוטים.

במה דברים אמורים, אני יודע שאחרים אומרים שאסור לומר כן ברבים, אבל אני אומר מה שקיבלתי מרבותי ואיני מתבייש בזה אלא מתגאה בזה ואומר זאת לכל מי שירצה לשמוע, ואינני אומר שחייבים לעשות כך, אבל מי שרוצה לעשות כך יש לו על מה לסמוך, שכשיש קול אזעקה אינו צריך לברוח לשום מקום, אפשר ללכת רגוע ואם נופל עליו פחד יאמר את האני מאמין הראשון, ואין שום

אבל כעת עד כאן.. ונמחק אותם ונעשה להם סוף וכו', זכורני שבמלחמה עם לבנון אמרו שילכו עד דמשק וניפטר מצרה הזאת לעד.. ואני אומר לכם, רבותי זה לא הולך להסתיים, וכמו שאמרנו עכשיו 'כלה שעיר וחותרנו ויעלו לציון מושיעים' רק הקב"ה יכלה אותן, ושום דבר אחר לא יעזור, לא כלי נשק יותר טובים וכדו', שכל זה מקשה אחת של כוחי ועוצם ידי, ואנו אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים. הרה"ק מקלויזנבורג זצ"ל אמר פעם שאינו יכול להבין איך אדם שאינו מאמין בהקב"ה יכול לחיות בארץ ישראל, כי יהודי מאמין יודע שאף אחד אינו יכול להרע לו ורק הקב"ה עוזרו, וכי שומר עמו ישראל לעד, אבל מי שאינו מאמין היאך נשאר כאן כשהוא מוקף בשונאים רבים כאלו הרי יש לו לברוח מכאן תיכף ומיד... וכך אכן יהיה וינער רשעים מן הארץ וארץ ישראל תהיה נקיה, ורק ישראל מאמינים בני מאמינים יהיו כאן, וזה יהיה הכנה לביאת משיח צדקנו.

(שיחת חיוזק בעגלת הפילה תשרי תשפ"ד)

השתדלות בכזה חשש רחוק, יותר צריך לפחד מלעבור את הכביש, ויש יותר אחוזים שיקרה תאונה מאשר להיפגע מטיל, אלא שעל זה כבר מורגלים, ואין לי ספק שאם רח"ל המצב יימשך שלושה חודשים שטילים יפלו ח"ו - שלא יעלה ולא יבוא על כל עם ישראל - אנשים ילכו לדרכם ואף אחד כבר לא יתייחס לטילים כי כבר יתרגלו למצב, ואם כן, יאמר האדם לשכלו הגשמי, אני קצת יותר חכם ממך, ומה שאתה תבין ותביננו בעוד כמה חודשים אני כבר יודע עכשיו, וזה פשוט מאד שאין חובת השתדלות, ומי שמחפש להיכנס לפחד הרשות והבחירה בידו, אבל אין לזה שייכות לגדרי התורה, ואין לזה שייכות לגדרי השתדלות, והנני חוזר על זה מאה פעמים, שאין כאן חובת השתדלות, ומי שרוצה לנהוג כן תבוא עליו ברכה.

הקדוש ברוך הוא יעזור שנצל זמן הנשגב הזה להתקרב אל הקב"ה, ולא נימשך אחרי דברי ההבל והפוליטיקה על ידי האנשים הטפשים התולים זאת בדברי הבל ושטות, שאומרים בהבלם שזה היה עד היום,

קיום העולם בכח לימוד התורה של תשב"ר

זו בזו, שאז אמרו במדרש (בראשית רבה מנ ד) שיש עת רצון מיוחדת למשיח

בפרט כשכל העולם רועש וגועש במצב של מלכויות מתגרות

בת"ת משום חשש שיקבל קנס. ואותם שמספרים בזלזול על ה'אמריקאנע אידן' שחיללו שבת בשביל בצע כסף, נוהגים בדיוק כך כשהם סוגרים ת"ת בגלל חששות של קנסות וכדומה. אין לי מנוחה מכך וזה 'מרפסין איגרא' ופחד נורא ואיום. [אולי יש להם חשבונות אחרים במעשיהם, אלא שאני שאלתי את הילדים מדוע אינם הולכים לת"ת, וענו לי שההנהלה חוששת מהקנסות, וזה השותא דינוקא שלהם], וכי לצורך מה נמסור את כל כספנו ואף את נפשנו אם לא למען התורה הקדושה.

מְרַן הַחֶפֶץ חַיִּים זְצוּק"ל אמר פעם, שהנה איתא בחז"ל (מנא דני אליהו רצ"ה פ"ב) שכורש המלך הגוי זכה שיהיה לו חלק בבנין בית המקדש, בשכר שהוריד דמעות כששמע על חורבן הבית בהיותו ילד. ואמר שקל וחומר בן בנו של קל וחומר, שיהודי שמוריד דמעות של צער על גלות השכינה ועל גלות ישראל, בוודאי ששכרו הרבה מאוד ויהיה לו חלק בבנין הבית דלעתיד. וזהו תפקידנו בימים אלו, לראות את צער השכינה ולצעוק להשי"ת: 'עד מתי עוזך בשבי, עד מתי יהיו הרשעים שולטים בנו, ועד מתי ירדפו את התורה ולומדיה ויהיה שמך הגדול מחולל ומנואץ כל כך'.

(יעו"ש דעו"ן פרשת ויקהל-פקודי משפ"ו)

ולגאולה השלמה. ובזמן כזה יש נסיון חזק להידבק בדברים החיצוניים והצדדיים, ולעסוק בהבלים של הבאמבעס והיירוטים ושאר הבלים, במקום לתפוס את הנקודה הפנימית של התעוררות הגאולה, ולנצל כל רגע לבקש ולהתפלל לישועה השלמה שתהיה במהרה.

הרי זה פחד נורא מה שקורה כעת עם מקומות התורה, חז"ל (שם ק"ט): הרי אומרים כי אין העולם מתקיים אלא בשביל תינוקות של בית רבן, ואמרו עוד (ירושלמי סניגין פ"א ה"י) שהם הם הנטורי הקרתא והשומרים על כל ישראל. ואם כן היאך יתכן שסוגרים את מקומות התורה בגלל שיקולים של קנסות ותקציבים וכדומה, וכי מתי שמענו שסוגרים תלמוד תורה בגלל כסף. מילא בתקופת הקאראנ"ע אולי היה צד שיש בכך סכנה וכדומה, אבל כעת הרי הכל מודים שאין יותר סכנה בת"ת מאשר בבית, והרי הפושעים מסכימים לפתוח הכל כרגיל חוץ מאת מקומות התורה, ומה הצד לסגור את הת"ת, אתמהה.

בפירוש נפסק בשלחן ערוך (יו"ד סי' נ"ח) שאין מבטלין תלמוד תורה של תשב"ר אפילו לבנין בית המקדש, ואיך יתכן שיהודי בר דעת מבטל תלמוד תורה של כל הילדים

מחיית עמלק

במו כן כשיהודי זוכה שלא לשמוע בקולו של עמלק ושולח את ילדיו לתלמוד תורה אף כאשר עמלק אינו מניח לעשות כן, או שהוא אינו נכנס למקלט בעת האזעקה מחמת בטחונו בהשי"ת והימנעותו מלעשות השתדלות מיותרת, יכול הוא לצעוק בליבו: 'ימח שמו'!! ולכוון על מחיית עמלק ועל קידוש שם שמים וריבוי כבוד שמים, בלי להתפעל מהם ומהמונם.

(רעווא דרעוין פרשט כי תשא תשפ"ו)

בספה"ק בית אהרן (לפוריס ד"ה כמוז זאט זכוין) כותב שבכל מצוה שמקיים האדם מוחזה הוא בכך את זכרו של עמלק ומקיים מצות מחיית עמלק, ויש לכוון על כך. ומסופר על הגה"צ ר' זלמן בריזל זצ"ל שפעם שמעו אותו בעת שקשר את מנעליו אחר טבילתו במקווה, שהוא עומד ומפטיר לעצמו 'ימח שמו! ימח שמו! וכאשר שאלוהו לפשר הענין ענה שמקיים כעת את הדינא דגמרא (שגמ סא. וצמוס' עס ד"ה סייס) לקשור את רצועות מנעל שמאל קודם למנעל ימין ולכן הוא מכוון בכך על מחיית זכר עמלק.

בקודריך נצרתני

שיעורים וחידו"ת וביהודי הלכה
אכילת חמץ במוצאי שש"פ

אכילת חמץ במוצאי שביעי של פסח באמצע הסעודה שהתחילה מבעוד יום

האחרון של פסח עד לאחר צאת הכוכבים, מותר לאכול חמץ בסעודה אף שעדיין לא התפלל ערבית ולא הבדיל כלל, לפי שאיסור חמץ אינו תלוי בהבדלה כלל, דכיון שחשכה הוא לילה לכל דבר וכבר הלכה ממנו קדושת יום טוב. ומה שאסור בעשיית מלאכה קודם ההבדלה, אינו מחמת קדושת יום טוב, אלא שהחכמים אסרוהו מטעם שנתבאר בסי' רצ"ט, [ואף להוסיף מחול על הקודש אין צריך כי אם לענין שביתת יום טוב ממלאכה, שזה נלמד ממה שכתוב תשבתו שבתכם כמ"ש בסי' רס"א], אבל לענין שאר דברים התלויים בקדושת היום, כגון מצות מקרא קודש עיין סימן תקכ"ט, אין צריך להוסיף מחול על הקודש, וכל שכן לענין אכילת חמץ שאינו תלוי כלל בקדושת היום, שהרי אף בחולו של מועד אסור לאכול חמץ, עכ"ל.

האם צריך להבדיל לפני אכילת חמץ
בתב המגן אברהם (או"ח סי' תצ"א סק"א), וז"ל: ומי שהתחיל לאכול במוצאי פסח מבעוד יום ונמשך עד הלילה ועדיין לא התפלל והבדיל, צריך עיון אם מותר לאכול חמץ, דלכאורה נראה שמותר לאכול דכיון שחשכה לילה הוי חול לכל מילי, אלא שחכמים אמרו שאסור לעשות מלאכה עד שיבדיל בתפלה, אבל איסור חמץ אין תלוי בהבדלה, שהרי אף בחול המועד אסור לאכול חמץ ולכן כיון שחשכה מותר לאכול חמץ עי' סוס"י רס"ג (עכ"ל).

בירור סברת המג"א בטעם ההיתר
והנה בשו"ע הרב שם (סי' תצ"א סעיף ג) ביאר היטב את סברת המגן אברהם, וז"ל: מי שנמשכה סעודתו במוצאי יום טוב

יו"כ קודם הבדלה, וז"ל: ונ"ל דמותר ברחיצה
ובכולם קודם שיבדיל.

זכתב שם המחצית השקל וז"ל: ולעיל
סימן תצ"א הניח מ"א בצ"ע
אי מותר לאכול חמץ במוצאי פסח קודם
שהבדיל, וצריך לחלק, עכ"ל. וכן רמז לסתירה
זו בחידושי רעק"א בסי' תצ"א שם.

ולבאר סברת החילוק בזה נראה, דבסימן
תצ"א מיירי המג"א באופן
שלא הבדיל וגם לא התפלל ערבית, ובה
לא ברירא ליה לגמרי להתיר, דאולי נאמר
שממשיך עליו כל הדינים שהיו ביום, ומכל
מקום למעשה היקל בזה, כיון שאיסור חמץ
אינו תלוי בקדושת היום שהרי איסור זה נוהג
גם בחול המועד.

מה שאין כן כלפי יוה"כ שיש יותר סברא
לומר שהחמשה עינויים תלויים
בקדושת היום, משום הכי קודם מעריב אין
להקל בזה לדעת המג"א, ורק אם התפלל
ערבית וכבר הבדיל בתפילה, בזה פשיטא
ליה למג"א דמותה שהרי כבר נעשה אצלו
לילה לכל דבר אלא שאסור באכילה לפני
הבדלה, ודו"ק.

טענת המשנ"ב דהוי תרתי דסתרי
כשאומר אח"כ יעלה ויבוא

הנה המשנ"ב בסימן תצ"א (סק"א) הביא את
דברי המג"א והעלה בזה טענה חדשה,
וז"ל: מי שהתחיל לאכול במוצאי פסח
מבעוד יום עד הלילה ועדיין לא התפלל

מבואר מדבריו בדין איסור מלאכה
לפני הבדלה, כי אין הגדר
שקדושת השבת נמשכת, רק הוא איסור
מיוחד שלא לעשות חפציו לפני הבדלה,
וכמו שאסרו לאכול קודם הבדלה שזה אינו
שייך כלל להמשך השבת.

וראה גם בלשון השו"ע הרב בסימן רצ"ט
(סעיף ט"ו) וז"ל: אף על פי שיצא השבת
והוסיף מחול על הקודש, אסור לאדם
שיעשה חפציו קודם שילווח את המלך,
דהיינו שיבדיל או על הכוס או בתפילה,
ואפילו חפצים האסורים בשבת עצמה
מדברי סופרים וכו', עכ"ל. הרי שגם כאן
ביאר שהאיסור הוא רק מפני שצריך קודם
ללוות את המלך.

ובספר חידושי הגר"י על הרמב"ם (הלסת
שבת פרק כ"ט) ביאר כן בדעת הי"א
ברמ"א (סי' רצ"ט ס"י) שמלאכות קלות מותר
לעשותם קודם הבדלה, יעו"ש.

ואולם המשנה ברורה שם בסימן רצ"ט
(ס"ק ל"א) כתב בזה"ל: 'קודם שיבדיל -
היינו אפילו משתחשך כיון שלא הבדיל עדיין
חל במקצת קדושת שבת עליו ואסור חז"ל
במלאכה'. הרי שלשיטתו זהו טעם איסור
מלאכה קודם הבדלה.

חמשה עינויים במוצאי יוה"כ לפני
הבדלה

עוד כתב המגן אברהם בריש סי' תרכ"ד
לגבי חמשה עינויים של יוה"כ במוצאי

ויבוא כשאין איסור חמץ, אם כן גם בלא אכל חמץ לא יוכל לומר משחשכה, ואת"ל שחמץ אינו תלוי בקדושת היום ואינו סותר את החג כי איסור חמץ הוא דין בפנ"ע, אם כן מה איכפת לן במה שאכל והרי סו"ס אין כאן סתירה, ושוב העלה שאולי יאמר אז בנוסח יעלה ויבוא 'חג הפסח' ולא 'חג המצות' יעו"ש.

וְלַעֲנֵךְ נראה ליישב דברי המג"א מדוע אין בזה כלל חשש של תרתי דסתרי, דעד כאן לא מצינו ענין זה רק בשתי מצוות, וכגון תפילת ערבית ותפילין דאז אמרינן לו לאדם, ממנ"פ איך אתה מקיים שתי מצוות אלו, אם קיימת מצות תפילין הרי לא יצאת ידי חובת ערבית וכן להיפך, וכן בשאר כל הדוגמאות שמצינו בפוסקים הכל מדובר בשתי מצוות או שני חיובים, מה שאין כן באכילת חמץ שהוא רשות גרידא, לא יתכן לומר את הטענה של תרתי דסתרי, כי מה בכך שרצה לאכול חמץ, לעולם הוא אצלו עדיין יום ולכן אומר יעלה ויבוא, ומה שאוכל חמץ אין זה 'דין' או 'מצוה', ולכן אין אנו מתייחסים לזה כלל, ודו"ק.

איסור אכילה לפני הבדלה

וְדַע דבספר ישועות יעקב (סימן תצ"א) החמיר בזה מצד אחר, דכיון שהוא עומד כעת לפני הבדלה, וכל מה שרשאי לאכול כעת הוא משום דהוי המשך להתחלת הסעודה, אם כן יש לומר דהני מיילי מה שמותר לאכול בתחילת הסעודה, אבל לענין אכילת חמץ

והבדיל, מותר לאכול חמץ, דכיון שחשכה הוי לילה לכל מיילי אלא שחכמים אסרו במלאכה עד שיבדיל [מ"א וש"א]. אמנם אם עדיין לא בירך ברכת המזון בוודאי אין לו לאכול חמץ, דהרי יצטרך לומר יעלה ויבוא משום דאזלינן בתר התחלת הסעודה כדאיתא לעיל בסוף סימן קפ"ח, ואם כן יהיה תרתי דסתרי, עכ"ל.

וַיֵּשׁ להוסיף בזה ביאור, כי שורש דברי המשנ"ב הם על פי מה שכתבו הפוסקים שלאחר תפילת ערבית וכן במבדיל על הכוס, אין לומר רצה, אכן שם הכל נקבע על פי דבורו ושפיר יש לומר שדיבוריו סותרים את עצמם, וכאן חידש המשנ"ב שגם על ידי פעולה מעשית שייכת טענה זו של תרתי דסתרי, ויש לדון בזה קצת.

וַיֵּשׁ לציין כי במשנ"ב לא ביאר להדיא שאם יאכל חמץ אכן שוב לא יאמר יעלה ויבוא, אלא כתב שלא יאכל חמץ כדי שלא יהיה תרתי דסתרי. וכבר דנו בזה מחברי זמנינו בהבנת דבריו, כי יתכן לפרש בדבריו דלעולם כן יאמר יעלה ויבוא אלא שאם אוכל חמץ נמצא שגורם שיהיה בזה אח"כ משום תרתי דסתרי, ולכן לאו שפיר למיעביד הכי.

מו"מ בטענת המשנ"ב

וְרֵאָה בהליכות שלמה להגרשז"א זצ"ל (פסח פרק י"ח) שהעיר בעיקר טענת המשנ"ב דהוי תרתי דסתרי, דכיון שמבואר במג"א שאיסור אכילת חמץ אינו נמשך משתחשך, אם כן ממנ"פ, אם איתא שאין לומר יעלה

שהיה אסור בתחילת הסעודה, לא שייך לומר דהוי כהמשך, וממילא חייב להבדיל תחילה.

חיוב ברכה מחדש

ולענ"ך יש לדון בזה מטעם אחר, דאף אם אין איסור לאכול כעת חמץ, סוף סוף אולי צריך לברך ברכת המוציא מחדש, כי אולי לא שייך לומר שמה שבירך תחילה המוציא יחול על חמץ זה שהרי מקודם לפני כן היה אסור באכילה זו, והיאך תחול אז ברכת המוציא על מה שאסור לו כעת לאכול אף שיהיה מותר לו לאחר זמן.

דוגמאות שונות של חלות ברכה על מה שאסור לאכול בשעת הברכה

ובעין זה יש לדון באם בירך ברכת שהכל על מאכל מסוים תוך שש שעות לאכילת בשר, ואחר כך רוצה לאכול מאכלי חלב על סמך ברכה זו. וכן בממשיך סעודתו במוצאי שבת ורוצה לאכול מאכל שנאסר מכח דין המבשל בשבת עד מוצ"ש.

וברל זה שייך הן במברך מעיקרא רק על מאכל האסור לו בשעת הברכה ותיכף לאחר הברכה הגיע זמן ההיתר [כגון שבדיוק אז עברו שש שעות], ובין במברך על מאכל היתר האם נפטר בברכתו גם מאכל זה.

וענין זה מצוי גם באופן שהדבר בידו לתקנו, כגון עיסה של טבל שבירך עליה לפני הפרשת חלה. והנה בחזון איש (דמאי סי' ט"ו סק"ה) דן במי שבירך המוציא ונזכר שלא הפריש

תרו"מ, ודעתו שרשאי להפריש כעת ואין זה הפסק. ומוכח דפשיטא ליה שמצד ברכת הנהנין יכולה הברכה לחול אף שהמאכל אסור בשעת הברכה, ועל כרחק הטעם שכל שהדבר בידו ודאי יכול לחול, מה שאין כן כשהזמן גורם אולי לא.

ובמקו"א כתבנו לדון כלפי ברכת המצות באופן שלא חל עדיין זמן וחיוב המצוה.

וייש מקום לחלק בין מאכל האסור מצד עצמו כגון חמץ בפסח, שיתכן כי על זה אכן אין הברכה חלה, ובין מה שאסור רק מחמת הזמן כגון מאכלי חלב אחר בשר או מאכל הנאסר מדין מעשה שבת. ומיהו יתכן לומר שכל זה תלוי במחלוקת הראשונים אם שייך ברכה על מאכל אסור, וכמשנ"ת באו"ח סימן קצ"ו (סעיף א), יעו"ש, ומעתה לסוברים ששייך בזה ענין ברכה אם כן ודאי חלה ברכתו, שהרי אם יעבור ויאכל אין כאן ברכה לבטלה, ואין זה דומה לברכת המצוות שלא שייך כלל לברך לפני הזמן, ודו"ק.

ובן משכחת ליה במברך במוצאי יוה"כ על מאכל או משקה ושוב ראה שעדיין לא החשיך היום ורוצה להמתין בשתיקה עד שיוכל לאכול האם יצא בברכתו.

ולבאורה יש להביא ראייה שאין בזה חשש מצד הברכה, ממש"כ הפוסקים באו"ח סו"ס תע"א שאם בירך המוציא על מצה עשירה בערב פסח ונמשכה סעודתו עד

הסעודה מבעוד יום, ובשלמא בשאר איסורים רשאי להחשיבו ולומר אפשי ואפשי, ושפיר מברך על דעת שיכשירו לאכילה, מה שאין כן בחמץ.

אבן מסתימת המג"א ושאר כל הפוסקים שדנו בזה מצדדים אחרים, משמע שאין צריך לברך שוב ברכת המוציא, אך עדיין י"ל כי התם חל על כל פנים הברכה על המצה שאכל מתחילה, וא"כ אין מכאן ראייה באופן שמברך מעיקרא המוציא רק על חמץ בסוף היום של שש"פ עדיין אין ראייה ברורה שחל ברכתו, כיון שכעת אסור באכילה ובב"י ובב"י, ואם כן מה מועיל מה שדעתו עוד רגע לקנותה מן הנכרי ולאכלו, ועיין.

האם המג"א היקל רק באופן שהיה דעתו לכך

עוד יל"ע טובא, דמסתימת דברי המג"א משמע כי אפילו לא היה בדעתו לאכול חמץ זה כלל, מכל מקום רשאי לאכול, ויש להבין מדוע אכן אין זה נחשב לנמלק, והרי ודאי לא שייך לומר דבסתמא דעתו על זה מבעוד יום כיון שעכשיו יש איסור במאכל זה. ואולי זה תלוי אם היה עכ"פ בדעתו למשוך סעודתו עד שחשכה, או שחשב לסיימה מבעוד יום ואח"כ נמלק להמשיכה בלילה, דאז ודאי לא יתכן דבסתמא דעתו על חמץ, וצ"ע.

עוד יש להעיר בזה להנך פוסקים (ראה שו"ע יו"ד סימן פ"ט"ב, ובאו"ח סימן תצ"ד ס"א) דס"ל

הלילה, הרי הוא פורס מפה ומקדש, וכתבו שם החק יעקב (ס"ק י"א) והשו"ע הרב (סי"ד) והמשנ"ב (ס"ק כ"א) דלפי מסקנת הט"ז בסימן רע"א ס"ד אין לו לחזור ולברך המוציא עי"ש. והרי בערב פסח יש איסור באכילת מצה ואפ"ה אין זה מעכב חלות הברכה [והעירני לזה חתני הרה"ג רבי אהרן היילפרין שליט"א].

ומיהו יש מקום לומר דהתם שאני שכל האיסור נובע מפני המצוה של האכילה בלילה, ונמצא שאינו מופקע מלאכול מאכל זה רק אדרבה כיון שצריך לאכול בלילה לכן אסור לאכול כעת, ואם כן בזה יתכן יותר שחל עליו הברכה אם אוכלו בלילה, מה שאין כן באיסור עצמי אולי זה סותר את הברכה, ודו"ק.

ועוד יש לחלק דברכת המצוות שאני שלא שייך כלל ברכה זו כעת, והרי זה דומה למברך ברכת אקב"ו על אכילה מצה בחנוכה שאין לזה שום משמעות, מה שאין כן בברכת הנהנין על דבר איסור, הרי באמת שייך ברכה זו כעת על מאכלים כשרים, וכן ביוה"כ שייך הברכה לחולים ולזקנים שרשאים לאכול, מה שאין כן בברכת המצוות שאין לזה שום משמעות כלל בזמן זה, והבין.

חמץ גרע טפי דהוי כעפרא דארעא

ובאמת יתכן כי נידו"ד גרע טפי משאר כל האיסורים, שהרי חמץ אסור בכל יראה ובבל ימצא והוי אצלו כעפרא דארעא ואם כן היאך יכול הוא לברך עליו בתחילת

ישׁוּב הצעתי ספק זה לפני הגאון הגדול רבי
דוב לנדו שליט"א ראש ישיבת
סלבודקא, ואמר לי דכעין זה יש לחקור גם
במברך על תבואה חדשה ולאחר מכן שקעה
חמה והותר החדש באכילה, ועיין.

שמותר לאכול בסעודה אחת חלב ובשר בזה
אחר זה בלא ברכה אחרונה בינתיים, ומשמע
שאין צריך לברך ברכה ראשונה שוב, אף
שאסור לאכלם ממש יחדיו, ויש לחלק.

ידידנו החשוב והנכבד
הרה"ח מוה"ר **אהרן קרויס** שליט"א
יד ימינו של כ"ק רבינו אב"ד שליט"א
אשר הרים נדבת ליבו לזיכוי הרבים
לרגל חג האמונה
זכות הרבים תעמוד לו להתברך בכל מילי דמיטב
מתוך אמונה ושמחה וכל טוב סלה

הרה"ח מוה"ר **יצחק סגל** שליט"א
לזיכוי הרבים לכבוד חג האמונה
זכות הרבים תעמוד לו להתברך בכל מילי דמיטב
מתוך אמונה ושמחה וכל טוב סלה

להשתתפות בחוצאת הד"ק בתרומות והנצרות
נא לפנות לפקס המערכת • או לפל: 058.32.94.976